Sfarmă-Piatră

Întemeietor: AL. GREGORIAN • Redacția și Administrația: Str. Domniță Anastasia 16, București I • Director: NICHIFOR CRAINIC

G. Petrașcu
Primul pictor academician

PICTURA NOASTRA

O frumoasă manifestaţie artistică ne-au dat în luna Ianuarie câţiva pictori, cari au atins de mult maturitatea, grupându-se într'o expoziţie, ce a transfigurat sala Dalles. Seniorul de vârstă şi de seniorial prestigiu al plasticei româneşti, G. Petraşcu, apare în fruntea domnilor Eustaţiu Stoenescu, Ştefan Popescu, Jean Steriade, N. Dărăscu şi Iser.

Numele expozanţilor ne dau prilejul acestor câteva reflecţii asupra picturii noastre.

Dar să lămurim mai întâiu o nedumerire eventuală. In grupul maeştrilor expozanţi figurează şi Iser, pictor de reputaţie considerabilă, dar de origine evreu. Afară de talent, el are câteva circumstanţe prielnice. Cea dintâiu e că a făcut războiul de întregire. Şi nu l-a făcut ca majoritatea coreligionarilor săi: dezertînd la inamic; nici ca minoritatea care, neavând prilej să dezerteze, s'a refugiat în biurourile părţii sedentare. Iser a făcut războiul aspru al tranşeelor, dela început până la sfârşit. Iar după aceea, câţiva ani în şir a expus în Bucureşti numeroase imagini, de caldă simpatie, ale foştilor camarazi, ale soldaţilor noştri. Precum se ştie, însăşi Germania hitleristă acordă o excepţie onorabilă evreilor, cari au luptat pe front. Iser mai are, afară de acestea, meritul că în mişcarea plastică postbelică n'a făcut cor cu execrabilul desmăţ al coreligionarilor săi cari, neputând picta şi sculpta, s'au dedat la toate deşucherile futurismului, ale cubismului, trecute azi pentru totdeauna, ca nişte murdării ce erau, la cloaca insanităţilor.

Toate acestea l-au făcut simpatic publicului românesc şi explică prezenţa lui între maeştrii paletei, cari au expus colectiv la Dalles.

Şi totuşi Iser, verificat în comparaţie cu ceilalţi maeştri, nu e pictor român. Intâia impresie de ansamblu ce se desface din tablourile ce'orlalţi expozanţi e aceea de admirabilă decenţă, de bun simţ, de control personal al omului, care ştie că iese din public, în văzul lumii. Iser nu e creştin şi n'are de unde să-şi fi însuşit acest imponderabil etos, pe care nu-l pretindem numai omului, dar şi artistului, adică oricui cade sub controlul simţului public. El e artist, dar fără etos, sau poate cu etos evreesc, ceeace e altceva decât cel creştin.

Arta lui, care astăzi e recunoscută în cercuri largi, aduce în public aceleaşi femei cu expresii facia'e de o vulgaritate animalică, travestite în tătăroaice dobrogene şi tolănite în poziţii de o trivialitate, care te zgârie pe suflet.

Există un cuvânt în limba noastră, îngrozitor de urît, dar tot aşa de plastic şi de trivial, pe care pozele lui Iser nu-l cheamă, ci-l absorb magnetic: a răscăcăra. Arta lui e magistrală, viziunea lui răscăcărată. Termenul acesta reprezintă în limba românească maximum de indecenţă a omului care se expune în public. Poate dacă Iser, voluntar cum e prin temperament, va medita forţat asupra acestui cuvânt, va isbuti să înfrângă ceva din atavismul rasei, care icneşte aşa de sâcâitor din viziunea lui plastică.

Şi fiindcă e vorba de afinităţile cuvintelor cu pictura, de câte ori văd un nou tablou de Petraşcu, colorile lui şi acordurile lor îmi redeşteaptă în suflet adâncile şi misterioasele sonorităţi ale strofelor lui Eminescu. S'ar putea face un studiu de infinitesimale subtilităţi estetice pe tema corespondenţii dintre poeţii noştri şi pictorii noştri, dintre magia sunetului românesc şi magia colorii româneşti. Această corespondenţă există, de vreme ce în profunzimile suf'etului nostru există aceleaşi preferinţe, care se exprimă poetic în cuvinte sau plastic în colori. Mie îmi apar obiectivate într'un paralelism continuu. Marele Nicolae Grigorescu corespunde în bună parte cu marele George Coşbuc: e aceeaşi lumină de Paradis românesc în pânzele unuia şi strofele celuilalt şi aceeaşi rezonanţă euforică, ce te face să îmbrăţişezi frumuseţea acestui pământ cu frenezie fără frâu.

La extrema cea'altă văd paralelismul Eminescu-George Petraşcu. Am încercat altădată să-l schiţez. Rog pe cetitorul, care n'a văzut încă pictura lui Petraşcu să nu-şi imagineze cumva că tablourile lui reprezintă subiecte din poesiile lui Eminescu. Tablourile lui sunt cu totul altceva, ca subiecte, decât peisagiile vaste şi triste şi decât imaginile dezolante, pe care ni le aprinde în imaginaţie lectura poetului. Subiectele lui Petraşcu sunt atât de mici încât mai - mai nu există: ici câteva cărţi pe o măsuţă, cu o strachină lângă ele; când nu e strachina, sunt cu siguranţă mere, sau chiar o ceapă; dincoace o sofa acoperită cu scoarţe basarabene, într'un colţ de odaie; dincolo o moară între verde şi apă; uneori palate veneţiene oglindindu-şi zidurile co'orate în canal; altedăţi un sân de mare cu câteva mogâldeţe, care de departe aduc a nuduri; rareori un colţ de pădure, care nu e deloc eminescian. Cam acestea sunt ceeace s'ar putea numi subiectele lui Petraşcu. Vede oricine că această sumă de lucruri mărunţele stă la extrema grandioaselor viziuni cosmice, devastate de o tragică dezo'are, ale lui Eminescu.

Şi totuşi cu fleacurile acestea Pătraşcu stă alături de genialul poet. E în maestrul acesta o putere miraculoasă de-a zvârli coloarea peste nimicuri şi de-a le ridica dintr'odată la o valoare cvasi-eternă. Ziditorul lumii e mare fiindcă a făcut soarele, dar e nemărginit mai mare fiindcă a făcut cărăbuşul. In soare a pus foc; în cărăbuş a pus viaţă.

Un artist adevărat are şi el o fărâmă din această măreţie divină şi parcă e cu atât mai mare cu cât împrumută lucrurilor mai mici viaţa iluzorie şi reală totdeodată, care e vraja artei. Petraşcu e pictor în măsura în care e un miraculos colorist. Şi Grigorescu posedă această magie, dar colorile lui, topite în lumina de doină a uriaşelor văzduhuri româneşti, aproape că nu le mai vezi. Contemplându-l, sugestiile imaginilor lui te transportă dincolo de pictură, spre sensurile înalte ce se desfac din e'e. Luchian e încă mai colorat decât Grigorescu, dar nu trece dincolo de graţia fragedă şi adesea, când face flori îndeosebi, îi vezi colorile lipite pe pânză.

La Petraşcu nu te fură sugestiile transpicturale şi nu-i vezi vreo pată de coloare lipită izolat în tablou. Colori e lui ţi se dau toate deodată într'un ansamblu atât de organic, atât de masiv şi de covârşitor, încât nu-ţi îngăduie să vezi altceva decât acest ansamblu, nici să aluneci cu gândul aiurea.

Am contemplat aproape toate muzeele Europei şi am văzut foarte multă pictură contimporană. Nicăieri n'am întâlnit ceva care să semene cu Petraşcu. Afară de Van Gogh, e cel mai personal co'orist în pictura modernă. De aceeaşi vigoare, dar de un stil cu totul altul. Ştiu că de o asemenea glorie, se bucură Cézane, dar pe nedrept. Cézane a fost un prodigios inventator în tehnica impresionistă. El a dat o formulă de paletă origina'ă, dar cu nenorocirea de a fi prea facilă, prea imitabilă. Formula lui s'a generalizat cu iuţeala fulgerului în toate ţările din Europa, s'a banalizat şi-a ajuns să-l discrediteze pe maestru însuş. Doi pictori nu se vor putea imita în lumea modernă: Van Gogh şi Petraşcu. Fiecare din ei se bucură de privilegiul unicităţii proprii.

Pe Van Gogh îl admir; pe Petraşcu îl iubesc. Colorile lui îmi cântă. Un cântec viril şi grav, de o gravitate cu misterioase subterane sufleteşti; un cântec care nu seamănă cu al niciunor instrumente muzicale, ci numai cu acele flaute şi buciume nevăzute, care sună nu ştiu din ce depărtări de noapte în rezonanţele vocalice a'e versurilor lui Eminescu.

Adormind în armonia
Codrului bătut de gânduri...

Aud şi parcă văd colorile, nu închegându-se sub ochi, ci închegate gata într'o gravă simfonie cromatică, cu răsunete în adânc, în tainiţele inconştiente ale sufletului. Şi versurile parcă sunt zugrăvite de Petraşcu, iar colorile parcă sunt muiate în sunete de Eminescu.

Nu ştiu dacă neamul nostru are geniu metafizic, — fiindcă tot instinctul lui metafizic se satisface în văzduhul ideal al concepţiei ortodoxe despre lume, unde se simte atât de acasă, încât nu s'a lăsat ispitit să schiţeze vreo metafizică etnică, dar ştiu sigur că are geniu liric, şi tot aşa de sigur că are geniu coloristic. Singure popoarele mediteraniene greco-latine, au geniu coloristic: B'zantinii, Italienii, Spanolii, Francezii, şi Românii. Cu o singură excepţie: Olandezii. Arta de a combina colorile în acorduri de o noblete fără pereche şi în viziuni de Paradis, e specific grecolatină, cum arta muzicii e specific germană. Azi, când rasismul caută metode de precizare ştiinţifică, nu e nevoie nici să ne măsurăm craniile, nici să cântărim dozajul globulelor sângelui, nici să scotocim după documentele strămoşilor; geniul coloristic proclamă nobleţa rasei noastre.

In simţul popular pentru colori şi în instinctul de a le domina în euritmii cromatice de un gust cu totul aristocratic, poporul nostru stă în fruntea tuturor popoarelor greco-latine. Albul şi negrul costumului săliştean, simetriile de aur şi de argint a'e celui de Argeş, topite în puzderia de nuanţe reverberate, tonurile de bronz verde a'e chilimului oltenesc, nu-şi au corespondenţe în arta populară a niciunui neam mediteranean. In schimb, ele ne-au întrecut cu mult în creaţiile superioare ale picturii. O minune aproape nesemnalată e covorul basarabean, acest magnific portret, simbolic al faimosului pământ moldovenesc, negru şi fertil. Nota lui dominantă e tocmai acest negru grav, pe fondul căruia se stilizează cu apariţii fantastice flora regională. Petraşcu trebuie să-l adore, de vreme ce nu lipseşte din nici o scenă de interior a tablourilor sale. Covorul acesta e un simbol teluric şi sunt sigur că Petraşcu l-a încorporat artei sale, nu din judecată, ci din afinităţi instinctive. Pictura lui are rezonanţe în adânc, în ceeace e neguros şi tainic, caşi armoniile eminesciene.

La Grigorescu şi la Coşbuc, e lumea românească înfăşurată în văzduhul vast al înă ţimii. Unii cu alţii, aceşti mari artişti ai sensibilităţii naţionale se completează ca ziua cu noaptea, simbolizate în albul şi negrul acordului siliştean.

Geniul coloristic al poporului nostru se răsfrânge acelaş în bogata mişcare a picturii noastre, efervescentă caşi tumultoasa mişcare lirică. Cu o deosebire: pe când lirica s'a eliberat de influenţele străine găsindu-şi rădăcinile autohtone, pictura e încă tributară atelierului parisian. Cézane în deosebi a făcut ravagii. Impresionismul francez, care pentru geniul nostru p'astic, e formula tehnică cea mai uşor de imitat, a pustiit capacitatea creatoare a pictorilor noştri, reducându-i pe toţi aproape la acelaş peisaj stereotipic. Peisajul impresionist e blestemul plasticei contimporane româneşti. Toţi pictorii noştri ştiu să coloreze din instinct. Doi, trei au învăţat să desemneze. Niciunul încă să compună. I-a sedus şi i-a mânţit impresionismul, care e o paletă fină, capabilă exclusiv de-o artă minoră.

De aceea Grigorescu, singurul compozitor de suflu mare, îşi aruncă umbra de uriaş peste peisajul stereotipic al picturii de azi.

Numai Petraşcu îi răspunde cu acordurile lui grave, desluşite din duhul pământului.

Nichifor Crainic

Puterea de rezistență a evreilor

Discuțiunile noastre asupra evreilor purtate în această revistă, sunt susținute de sentimentul celui mai curat naționalism și de sentimentul adevărului. Din aceste puncte de vedere, problema s'a găsit permanent în preocupările noastre, silindu-ne pe cât ne-a fost cu putință să o prezentăm sub diferitele ei aspecte și să arătăm cât de mult interesează actualitatea românească. Sau mai bine zis cât de mult ar trebui să intereseze, pentrucă dela o vreme simțim în jurul nostru un fel de vid, care nu-și poate afla niciun fel de explicație.

Fenomenul este foarte curios. Până mai ieri, aveai impresia că principiul salvării naționale de sub puterea iudaică, fanatizase aproape întreaga făptură românească, pentruca astăzi aceleași inimi că dovedească o completă amorțire. Interesul pentru o problemă atât de gravă a pierit dintr'o dată, rămânând numai câteva brațe cari mai trag de clopotul conștiinței naționale, clopot care și el glăsuiește în pustiu. E firea noastră de totdeauna și marea slăbiciune în care trebue să recunoaștem cauza tuturor înfrângerilor.

Așa dar, valurile de entuziasm au fost o simplă minciună, iar primejdia despre care vorbim, noi aici, mai mult o închipuire. De sigur. Așa probează realitatea.

Pentru noi cei care am rămas, însă, în consecvența ideilor cu care am pornit la drum, fără să ne gândim o clipă la foloase de ordin personal, lupta își are încă temeiurile și justificările ei profunde. Dece ?

Fiindcă noi n'am văzut în naționalism o formulă politică, ci un capitol din marea doctrină a adevărului. Și adevărul rămâne oricând acelaș, pentru cine l-a înțeles cu adevărat.

In singurătatea noastră, continuăm deci a ne păstra aceleași convingeri despre evrei și despre rostul lor printre noi, chiar dacă o asemenea atitudine ar fi considerată anacronică.

Și acum, să mai aducem încă o explicație în sprijinul părerilor noastre.

Puterea de rezistență a unui neam se bazează pe vitalitatea lui și pe modul cum știe să braveze împrejurările protivnice. Evreii, care în aparență manifestă o debilitate și o notă de rară sfiicinne, sunt în fond dotați cu o armătură foarte puternică de rezistență. Mult mai puternică decât noi. Așa ne lămurim de fapt și cauza care i-a făcut să dăinuiască în risipirea aceasta universală, păstrându-și caracterul lor neschimbat.

Lipsiți de noblețea și cavalerismul poparelor creștine, ei au fost gata oricând pentru orice fel de compromisuri, pe care li le cereau diferitele strâmtori ale vieții. Un exercițiu de fiece clipă, al celui mai feroce egoism și spirit de conservare, i-a făcut să se perfecționeze în practica tuturor meschinăriilor și a celor mai ingenioase combinații, ajungând la cele mai extraordinare rafinamente pe care să le folosească oridecâteori s'au aflat în impas. Atât individul cât și colectivitatea, deține secretul salvării în orice ocazie grea, secret care nu e decât un adevărat proces instinctual, determinat de o îndelungată practică a egoismului despre care vorbeam mai sus.

Sub acest aspect a înregistrat literatura tipul evreului și l-ar putea reține și știința psihologiei, dacă ar vrea să facă operă de cercetări obiective.

Evreul e omul cauzelor sale proprii în slujba cărora se pune cu fanatism, indiferent de paguba ce-a aduce celorlalți. Generozitatea și noblețea îi lipsesc.

Deacea reprezintă o primejdie de moarte, pentru celelalte neamuri în mijlocul cărora se așează.

Un evreu e ca o minge. Oricum l-ai asvârli, el cade tot bine, ridicându-se cu aceeași insinuată reverență. Cine crede că desrădăcinarea lor din locurile pe care le-au acaparat e o operă uroară, se 'nșală amar.

Ei știu să accepte și măsurile mai aspre, pe care le socotesc trecătoare, pregătindu-se pentru o lentă revenire la normal.

Mi-aduc aminte de două întâmplări foarte lămuritoare din acest punct de vedere, al căror înțeles nu e greu de prins.

Acum câțiva ani, la un liceu din Cernăuți, cu elevi din toate neamurile pe care le adăpostește nefericita Bucovină, s'a petrecut ceva neobișnuit. Un elev evreu din clasa șasea, a lovit cu cuțitul în piept pe un coleg al său, creștin, aproape fără niciun motiv. Victima abea și-a reluat viața, dar din pricina asta a pierdut anul, iar mai pe urmă, s'a și lăsat de învățătură. Era un băiat sărman și nenorocita întâmplare l-a scos din mersul firesc al lucrurilor, alegându-se numai cu o mică despăgubire bănească. Agresorul a fost pedepsit după legile școlare, ridicându-i-se dreptul de a mai urma la școlile noastre, iar cu justiția s'a împăcat ușor, fiindcă victima, în urma despăgubirilor primite, și-a retras plângerea.

Vă interesează poate rezultatul final al acestei întâmplări ? Iată-l : ovreiul a terminat liceul și s'a înscris la o facultate, iar victima lui a rămas și cu clasa în care se găsea când a fost lovit, neisprăvită.

Vasăzică, doi indivizi caracteristici. Unul cu toate drepturile intacte și cu avantagiile pe care i le dă poziția sa de victimă, rămâne nenorocit pentru toată viața lui, — acesta este românul, — altul, căzut sub aspra sancțiune a legilor pentru o faptă sângeroasă, despuiat de drepturi și fără perspective, isbutește totuși să-și continue drumul ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat. Acesta este evreul.

Biruitorul de totdeauna.

Mingea !

Alt caz. Eram în tren. Rămăsesem fără loc dar întâlnindumă cu un prieten, m'a luat în fața unui compartiment unde, după un ceas de mers, se liberau două locuri. In compartimentul acesta se aflau șase persoane. Trei pe un rând și trei pe celălalt; jumătate români, jumătate evrei. Cei care aveau să coboare, erau evrei. Până să ajungă la destinație, tot timpul au vorbit câte-și trei într'o germană oribil mutilată, au vorbit tare și-au fumat, fără să le pese de ceilalți călători. Insfârșit, după ce au coborît cei doi, am intrat și noi înlăuntru. Eram acum cinci români și un ovrei. Cel rămas singur se potolise în colțul lui, sfiit de prezența noastră care, desigur, îl incomoda. După alte câteva ceasuri de mers, la o stație, mi se pare era Bacăul, ne pomenim cu un tânăr intrat în compartiment. Se îmbrățișează cu ovreiul și'ncepe să care apoi o sumă de bagaje peste capetele noastre, să-și scoată blana și să aprindă țigara vorbind și iar vorbind cu gura mare, până a isbutit să irite pe ceilalți călători care voiau să doarmă, mai ales că nici nu era loc pentru el acolo.

Atunci s'a ridicat un domn care-și avea locul lângă evreu și l-a apostrofat crunt, invitându-l să iese din compartiment. Celălalt a intervenit imediat, spunându-i că e fratele său și că la stația următoare i se va face loc, deoarece coboară o doamnă. Amicul nostru nu s'a lăsat bătut.

— Nu se poate, a replicat îndată.

Locul acela l-am dat noi altei persoane. Și zicând, a ieșit pe coridor și s'a adresat în gura mare unei doamne pe care a văzut-o acolo :

— Doamnă, dela stația următoare aveți un loc la noi !

Doamna a mulțumit, dar a spus că nu mai are nevoie, fiindcă o să coboare și dânsa.

— Atunci, dați de veste că e un loc liber aici, s'o găsi vreo românță sau vreun român care să-l ocupe.

Toți se uitau cu admirație la curajul cu care acest om pălmuia impertinența ovreilor. Au ieșit amândoi pe sală rușinați și-au rămas acolo până ce lucrurile s'au liniștit. Târziu, după ce a coborît doamna și când se părea că toți dorm, s'a strecurat câte-unul, câte-unul și s'au așezat în locurile libere. Nimeni nu le-a mai zis nimic.

In compartiment începuse să se răcească și domnul care-i apostrofase, cam golaș îmbrăcat se răsucea merau, dând semne că-i e cam frig.

Ovreiul de lângă el, a prins imediat momentul :

— E cam frig, ar fi bine să 'mbrăcați șoșonii.

Omul a mulțumit de sfat, dar nu i-a încălțat. Mai încolo, vecinul care avea o blană din cele scumpe, a intervenit și mai generos.

— Eu am și blană și pătură, vă ofer Dv. pătura. Să nu răciți că-i tari frig !...

Evident, nici de data asta n'a primit sfatul și mila ovreiului, dar vorbele lui mieroase l-au îmblânzit. Și n'a mai zis nimic când ei au scos țigările și-au umplut compartimentul de fum, nici când au început să vorbească de nu mai putea nimeni să închidă ochii. Ba au coborît geamantanele, au scos din ele merinde și-au început să ospăteze, asfixiindu-ne cu mirosul de usturoi și tot felul de cărnuri.

Cel care protestase și singurul care se dovedise în stare să-i pună la punct, fusese sedus de omenia pe care i-o arătase ovreiul. Cred că dacă ar fi mai încercat altcineva, își găsiea în el un adversar.

Și astfel, ovreii au făcut ce-au vrut, silindu-i pe toți ceilalți să-i suporte cu toate manifestările lor necuviincioase.

Ce rezultă din acest exemplu banal ? Rezultă acea putere de rezistență, care-i face să treacă peste orice împrejurare neprielnică și să-și afirme spiritul dominant în momentul când se simt în siguranță. Ei primesc insulta și dispar din atenția lumii când se fac nesuferiți, dar revin pe încetul și-așa, cu mers de moluscă, își recâștigă pozițiile.

De aceea, credem noi că rezolvirea problemei evreești nu se poate face decât prin măsuri categorice și generale.

Pan M. Vizirescu

Inchinu-mă Ție

Inchinu-mă Ție, Stăpâne ceresc,
cu toate credințele mele, — :
Tu singur mi-ai dat să trăiesc
în Țara pământului meu strămoșesc, —
Inchinu-mă Oștilor Tale de Ingeri și Sfinți
în cari au crezut cu tărie trudiții părinți, —
Inchinu-mă celor ce'n vreme și veac
jertfitu-s'au pentru credința poporului drept și sărac, —
Inchinu-mă gândului bun dintre noi
ce Țara și Neamu'l va scoate din rău și nevoi, —
Inchinu-mă vrednicei munci
și Sfintelor Tale porunci, —
Inchinu-mă Ție, mărit Dumnezeu —
Țării, — și Regelui meu !

Valeriu Bora

DIN BOGAȚIILE DOINEI

Doina, cea mai specifică și mai pură creație a geniului românesc, tremură pe coarda cea mai înaltă a sensibilității noastre naționale. Intr'atât ne este doina de specifică, încât conținutul ei închide un sentiment profund și complex, care se refuză categoric oricărui alt grai. Dorul, despre acest sentiment este vorba, n'are echivalent verbal în nici-o altă limbă din lume.

De aceea dorul nu poate fi tradus, nici chiar parafrazat. In inima lui dorm latențe de exclusivă substanță românească. Ghicești în doină, în dor, cum se strecoară, retezate dureros sau prelungite nostalgic, toate veacurile bătute de român între munte și câmpie, între codru și jug strein, între cer și pământ. Intre aceste popasuri a crescut istoria noastră — între ele ne-am înflorit sufletul. Floarea aceasta, cu petale de azur și frăgezime catifelată, se numește doină. Iar mireasma ei, de care ni-i plină țara și istoria, cu adieri calde sau grave, se cheamă dor. Dorul curge așadar, prin încheeturile sufletului și istoriei noastre, ca o măduvă spirituală caracteristică, cu rădăcini numai în inima și'n pământul nostru. S'au irosit în vânt toate străduințele de a-l planta aiurea. Sensibilitatea niciunui alt popor nu l-a putut trăi, pentrucă niciun alt popor n'a trăit pe pământul nostru și n'a trăit istoria noastră. Echivalentele din alte limbi spun atât de puțin! Să amintim doar de Sehnsucht, care cuprinde ceva din substanța dorului, dar în nici-un caz nu-i dor. Incercarea de a apropia dorul de spleen-ul englez, e fără nici-un temeiu. Căci spleen-ul e un sentiment de copleșitor desgust față de viață, în timp ce dorul, oricât ar fi de dureros, și cu atât mai mult, își înfige rădăcinile adânc în viață. Un echivalent aproximativ, dar numai pe plan analogic, avem în intraductibilul gemuthlich.

Acest regim absolut al câtorva cuvinte, cu porțile închise tuturor dicționarelor și eruditilor din lume, ridică o problemă, nerăsbătută încă de filosofie a culturii. Veacul trecut, răvășit de toate vânturile orgoliului intelectual, afirma cu suprasuficiență mirandoliană, caracterul internațional al culturii. Veacul nostru și-a revizuit concepțiile în acest domeniu. Căci, după cum există cuvinte specifice unui popor, există și muchii ale culturii, specifice unui popor.

Problema aceasta oferă luminișuri de rodnice meditații. Deschideți, drept mărturie, lucrările de filosofie ale marelui Blaga, care curmă suveran cu numeroasele antichități filosofice, coborînd cu armele gândului său proaspăt lângă realități concrete și vii, fără prestigiu filosofic, dar pline de latențele unei masive filosofii.

Puținul prestigiu al realităților pe care operează Lucian Blaga, a stârnit în bârbile cărturarilor noștri mare dispreț, dar l-a dus la Academie. Iar vitejia sărmană a câtorva creere uscate, dă asalt zadarnic mareiui său templu de lumină. Podoabele dintr'însul sunt păzite de veșnicia care a vegheat la clădirea lui.

Una din realitățile dragi lui Blaga, este doina. Nimeni până la el n'a creat doinei un sens filosofic. Noi poopsim acum, tâlmăcitor sărac, pe versuri de doină, cununate de sofia teologiei, nu de cea a filosofilor, pentru care Lucian Blaga are o frumoasă înțelegere. Rândurile noastre nu-s deloc o sitematică desbatere a problemei, ci doar un popas meditativ, din ceasuri limpezi, lângă Doină și bogățiile ei.

Să'ncepem așa:

Trece chipul Moțului
Și s'aude doina lui,
Și'n pământ și pe pământ
Până sus la Domnul Sfânt...

Cu ultimele două versuri iată-ne în lumea sofianică a doinei. Inainte de-a trece mai departe, e necesar să ne întrebăm ce este sofianicul?

Concepția aceasta sofianică nu-i de azi și nici de ieri. Are o îndelungă tradiție și un rost adânc în filosofia și mistica creștină răsăriteană. S'a 'nchegat însă ca sistem pe pământul Rusiei, țara tuturor surprizelor filosofice, prin Florenski, Bulgakof și în parte Berdiaef. Deși cuprinde în sine neînchipuit de vaste perspective filosofice pentru întregi sisteme de cugetare ortodoxă, sofianicul n'a fost semnalat în țara noastră decât de d. prof. Nichifor Crainic într'un mai vechiu eseu în „Gândirea", iar acum în urmă de Lucian Blaga în „Perspectiva sofianică" din Spațiul Mioritic.

In esență, concepția sofianică vrea să ne spună că între cer și pământ, între Dumnezeu și om, există o vie și permanentă comuniune prin intermediul Sofiei. In acest caz Sofia nu este numai înțelepciunea divină, cum obișnuisem să credem până acum, ci fiind o forță spirituală de proporții imense, tributară — fără îndoială — harului, coboară asupra omu ui, care-i cere cu aspre strădanii și închinare să-i deschidă porțile luminii, ca un duh cosmic cald și răcoritor, către care sufletul românului, clocotitor în doină, se înalță deschis ca un potir de floare înspre soare, în care iubirea divină se scutură ca roua pe buză de sahară. Ideea de pogorire dă sofiei un profil de înclinare cosmică și caldă asupra lumii, într'o îmbietoare așteptare. O așteptare cu virtuți active care smu g omului aderențe adesea neștiute, îi cer eforturi de care el nu-și dă întotdeauna seama, și-i răscolesc nostalgii înalte și sentimentale care altfel ar fi rămas îngropate.

Sub zodia de lumină a acestei realități sofianice, solidaritatea cosmică, capătă cheag spiritual cu puteri de transfigurare a elementelor naturale în ritual și taină sacră. Intr'o doină, popa îndrăgiților, revine tema nunții cosmice, care spre deosebire de cea din Miorița, care-i un simbol al morții, este celebrarea reală a nunții care-și asimilează în sacrul ei natura:

...Este-un popă între fagi
El cunună pe cei dragi.

In dialectica lui de zbătanii fără zăgaz, dorul, sufletul doinei, împinge pe poet la asimilări cariți smulg nedumeriri, sau în orice caz nu-ți spun prea mult, când le privești cu ochi de estet. Ca să ți-se dea cât mai mult, ele îți cer să te încadrezi cu înțelegere spiritului lor. Versurile acestea:

Copilită, mândruliță
Face-te-ai o iconiță:
Ziua să te port cu mine
Seara să mă'nchin la tine.

nu spun unui spirit de circulație comună din lumea criticilor sau literaților, mai mult decât sensul lor cursiv. Nici-o adâncime dincolo de literă, nici-un pisc dincolo de îngăduința canoanelor critice. Și totuși, câtă doină, cât dar înat dincolo de literă, dincolo de cuvinte, dincolo de versuri, care exprimă așa de frumos puținul ce le stă'n putere. Căci flăcăul își vrea „mândrulița", „iconița" nu cu gând păgân și nici numai pentru efectul poetic al comparației — niciodată poezia populară nu caută înadins efect poetic — ci ascultând de-un luminos instinct de transfigurare și de asimilare sacrală, cum ar spune Lucian Blaga. Căci într'adevăr, ancorat organic în spiritualitatea creștină, românul nu și-a luat niciodată sufletul în deșert. Și astfel iubirea, acest gingaș sentiment cu multe și ascuțite tăișuri, este trăită autentic și just, pios ca o rugăciune, nu deviat și furtunos, răscolitor și păgân. Chipul copilei mândre asimilat unei „iconițe", este un punct de întâlnire între valul de har sofianic și între dorul de slavă al vremelnicului. Odată această întâlnire spirituală sudată în chipul simbolic al „iconitei", realizată, sofianicul capătă o funcțiune cotidiană:

Ziua să te port cu mine...

Dar nu numai atât. Această realitate vie, simțită permanent între noi, concentrată simbolic în icoană prin efort mistic, are și o funcțiune sacră, răspicat mărturisită:

Seara să mă 'nchin la tine!

Și încă! Iubirea îngenunchiată umilă sub icoană, frântă în tot ce are ea omenesc, golită de vremelnic, crește în aceste patru versuri simple și limpezi ca un surâs de copil, cât o viziune dionisiană. Nu întuiți aici încheetura unei adânci articulații mistice a sufletului nostru popular? Ne încearcă, personal, ispita unei îndelungi zăbave asupra acestei probleme. mistica românească, care va forma poate, subiectul unei mai largi lucrări. Căci gâlgâie în clocot spiritul sufletului românesc:

Dorul meu, badeo, și-al tău,
Intâlni-le-ar Dumnezeu,
Să se iubească-amândoi,
Dacă nu ne putem noi.

Dacă am putea întui întreg acest proces al iubirii, am înțelege și mai mult transfigurarea de care vorbeam. Căci pe deoparte este vorba de dorul, de iubirea zădărîtă și de renuntarea la ea, iar pe de altă parte, de sat'sfacția pe care o dă înalta întâlnire a dorului cu Dumnezeu.

Este o compensare în spirit, în eternitate, a unui vis neajuns în vremelnicie. Asimilarea organică în transcendent a unei categorii organice, cu conștiința clară a faptului. Gânditorul Blaga a găsit o formulă care descrie multe din tainele spiritualității noastre. Această asimilare organică în transcendent s'a operat adânc îndeosebi în doină. De aceea doina fiind un suspin de permanentă nădejde întru „ceva" — sub tutela sofianicului — își articulează substanța, dorul, numai sub stea de pietate pură, de înaltă moralitate. Nimic vânat, nimic de ce-ar putea să-i turbure albastrul moral nu supără versul ei de undă și cleștar.

Am spus că dorul nu este un sentiment conlesitor, cu orizonturi retezate, ci dimpotrivă, e un sentiment plin de lumina marilor nădejdi, care nu cedează nici în fata morții. Căci în conștiința românului moartea-i o poartă deschisă tuturor. pentru marea trecere înspre albul veșniciei:

Te lasă, te lasă,
Salcie pletoasă...
Să săruți pământul
Să-mi umbrești mormântul.

Un mormânt sub sărutul melancolic al unei sălcii plângătoare e un tablou frumos, care definește aproape just duioșia unei doine dureroase. Această îmbrățișare a pletelor unei sălcii cu pământul pe deasupra unui mormânt, ține de solidaritatea cosmică a lucrurilor, care nu se curmă pe marginea acestei vieți. Cadența acestor patru versuri prelungită melodic, te leagă parcă real cu lumea de dincolo de mormânt, după cum ritmul altor doine te adâncește mai mult, mai organic, în inima vieții de aici. Căci dorul este o legătură românească, vie și adâncă, între vremelnicie și transcendent, o întâlnire caldă între cer și pământ.

Niță Mihai

Predoslovie

Prind legendar suveica slavi'n mână
Să țes în vers cuprinsul scump al țării...
Ici, soarele cald, gâlgâe — fântână
Ce arde aur vechi în piscul zării.

Din munți coboară svonuri reci și clare
Când repezi, când sunând din solzi alene
In mersul lor spre limpedea chemare
A glasului de naiuri dunărene.

Imi ondulez sub geana verii lanul
Cu aurul dat pârg în spice grele
Să'ntind cât văd cu ochii bărăganul
Păscut de cirezi cu coarnele'n inele.

Așa lucrez-urzind în veac cuvinte,
Să'nchid și cer și câmp în cupa slovei
Să'ntind ogorul poesiei sfinte
Din Oltul dârz în culmile Moldovei.

Ion Potopin

UMILIȚII DE TOTDEAUNA

Am vrut cândva să știu unde și când apar primele însemnări despre țărani. Imi închipuiam că datează de mult și că trebue să se afle neapărat în cronici. Le-am citit cu amănuntime și n'am găsit mai nimic. Cel puțin eu n'am dat peste cine știe ce menționări. Poate alții să fi dat, deși nu cred. Nu mă refer la obiceiuri, tradiții și credințe din popor. Despre astfel de lucruri deseori e vorba și un folklorist conștiincios ar putea culege știri extrem de interesante. Ion Neculce pomenește în multe locuri de icoane ce „lăcrămează" și descrie cu lux de amănunte pelerinajul celor de jos, veniți spre tămăduire. Miron Costin se ocupase și el de folklor, rezervându-i uneori capitole întregi, iar Cantemir îl va întrece, devenind primul cercetător al producțiilor poporane (cu greșeli inerente vremii lui, firește). Nu de astfel de însemnări e însă vorba. Ci de aportul politic, de contribuția istorică a celor de jos.

Știm că încă dela întâele închegări românești, țăranii au luptat în devălmășie cu boerii. S'au jertfit deopotrivă pentru apărarea țării; desigur, nu atât de conștienți ca boerii. Admitem lucrul acesta, pentrucă inițiativa înființării și ridicării statului n'au avut-o ei. Dar au aderat integral la ea: cu tot sufletul și forța lor vulcanică. Când ideea s'a împlinit, când a început să tronzze pe sub Carpați puterea românească și-au fost chemați să potolească amenințările din afară, ei s'au luptat și cu mai multă înverșunare. Își lăsau casa, boii și copiii, și plecau. Nu să-și apere pământul lor, că nu-l aveau, ci pe al boerului. Și l-au apărat din răsputeri, fiindcă știau că-și apără și țara. Tot din răsputeri luptau și boerii, adăogând, la frumusețea jertfii, splendoarea chibzuelii și înțelepciunii politice. Era o luptă frățească, deopotrivă de onorabilă. *Pe care n'o cunoaștem însă din cronici*, ci din danii și acte particulare.

Nimic: nici o mențiune, nici o știre, nici o laudă. Străinul, care ar vrea să studieze problema înființării, radicării și întăririi statului românesc și ar cerceta numai cronicile, ar rămâne cu impresia — cel puțin pentru vremurile trecute — că aportul țăranilor, în acest proces de afirmare națională, e nul. Nu se vor vești nicăeri de ei. Peste vitejia și jertfa lor fără de seamăn — pana cronicarului a așternut cu dibăcie cea mai sinistră tăcere.

Oricât de prețioase ar fi cronicile și ori cât de dulce ar fi mierea limbiilor, ele poartă în veci păcatul de a fi ignorat cu știință sau fără știință contribuția indiscutabilă a țăranilor. E o lacună pe care frumusețile stilistice n'o pot răscumpăra. Ea crește din pagină în pagină, și dacă ești imparțial, te indignează peste măsură. Aceasta l-a făcut pe N. Bălcescu să afirme că cei vechi n'au scris istoria națională, ci istoria unei clase: clasa boerească. Boerii, căpetenii, domni, — iată cine sunt eroii. A trebuit să intervină competența și luciditatea lui, pentruca lucrurile să fie curmate. Bălcescu este cel dintâi istoric care a privit trecutul în toată complexitatea lui. El a dat atenția cuvenită fiecărei clase sociale, adunând tot ce se mai putea aduna de sub perdeaua tăcerii.

Care să fie explicația ignorării aportului celor de jos?

Cronicarii au omis pe țărani, pentrucă așa era concepția vremii. Mulțimile n'aveau nici o importanță. Apoi o coincidență firească — cronicarii erau boeri, un motiv în plus, pentruca, între ei și poporul pe care-l.... descriau, zidul despărțirii să crească și mai mare. Și mai e ceva: încă depe atunci începea să-și întindă aripile un destin trist, tot mai trist, funest: acela de a nu ne prețui cum trebue.... Suntem neam de țărani, într'o majoritate covârșitoare, dar ne lipsește curajul afirmării totale.

Țăranii au fost umiliți din prima clipă a existenții lor: prin structura întocmirilor sociale. Țăranii au mai fost umiliți și prin aceea că nu li s'a înscris în cartea vremurilor vitejia și jertfa. Mereu neîntrebați, dar mereu chemați la datorie. Totdeauna viteji, dar niciodată prea slăviți. Mereu sortiți să ducă greul și în vecii vecilor umiliți. Si-au răbdat și-au tăcut, și rabdă și tac și azi.

Nu cunosc o soartă mai tristă și mai dureroasă ca a lor. Ceva din acest rău se răsfrânge pe umerii țării, pentru că ei sunt țara.

Vor avea cândva parte de bine? Poate, dar până atunci se cer schimbate multe.

Politicește, trebue să gândim altfel decât până acum. Omul, care va reuși să schimbe radical România, îndreptându-i pașii pe calea înfăptuirilor majore, va răsări dintr'un mediu unde viziunile despre viitor sunt nouăzeci și nouă la sută țărănești. Nu înseamnă numai decât că trebue să fie țăran. Așa ceva nu e cu putință. Ci sufletul lui să fie complex, să se identifice până la iluminare cu destinul românesc, care e și țărănesc. In el să vibreze coardele tuturor categoriilor sociale și să știe să descifreze din acest cântec esențialul fiecăreia. Legile pe care le-ar face un astfel de conducător, n'ar mai avea marcă străină și nu ne-ar mai înăbuși atâta. Ele ar răspândi pretutindeni elan și fiori. Ar fi creatoare.

Nu poți ridica o clasă socială până nu-i cunoști nevoile și până nu te identifici cu idealul ei. Nu poți ridica un neam, a cărei clasă dominantă—cea mai vitală—e țărănimea, până nu vei cunoaște nevoile și până nu te vei identifica cu destinul ei, mai ales când el cuprinde și soarta neamului însuși.

Pentru a se vedea cât de puțin au îndeplinit această condiție cei care au condus, amintesc cazul lui Titu Maiorescu. Român neaoș, minte luminată, cult, Maiorescu a avut un rol covârșitor în politica din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. A întemeiat cu alții un partid, a fost printre conducătorii lui, a votat și a propus legi, a ajuns ministru. N'a crezut niciodată că temelia României o constituie țăranii și a privit cu indiferență ridicarea lor. Atât de departe a mers cu răceala, încât nu prea s'a entuziasmat nici în fața producțiilor poporane și nu și-a spus deloc cuvântul la apariția lui Coșbuc (cu toate că era și critic literar).

A fost ministru într'o țară de țărani, fără să-i cunoască cătuși de puțin. Mărturisește singur — în *jurnal* — cu o sinceritate de copil.

Era după închegarea partidului și se dusese în Moldova în interesul unui proces. In trenul de Iași l-a întâlnit pe Eminescu care i-a povestit lucruri „extraordinare" despre țăranii: că țin la pământ, că vor să aibă cât mai mult și că fiecare dorește o gospodărie proprie... Intors la București, notează cu grăbire aceste știri, care pentru el erau nemaipomenite. Să te miri că țăranii vor să aibă pământ? Dar atunci ce Dumnezeu cunoștea Maiorescu ăsta?. Cu siguranță că Eminespcu — în sufletul căruia clocotea din plin ura contra „păturii suprapuse" — i-a povestit cele de mai sus în semn de batjocoră: îl știa cât e de ignorant. Și ca Maiorescu au fost mulți. Au fost toți. Să mai zicem ceva de străinii ori de fanarioții zilei?

Cei care au condus, când s'au întâmplat să nu fie de alt neam, au fost ca și străinii: n'au cunoscut nimic din nevoile țărănimii, adică ale poporului, și nu s'au identificat nici cât o centimă cu idealurile ei. Puteau fi mari peste oricare alt popor: ar fi fost același lucru. Introduceau tot aceleași reforme, anapoda și fără sens. Căci asta au făcut: au copiat pe alții, s'au inspirat de aiurea, totul numai pentru a-și menține atotputernicia îmbuibării. Și dacă a doua zi, unii din ei, în frunte cu Maiorescu, au început a deslănțui atacul contra „formelor fără fond", au făcut-o tot pentru a-și apăra pielea: le era teamă să nu profite țărănimea—noile reforme, chipurile, fuseseră introduse în numele ei—și fobia ce o aveau față de ea, se manifesta acum sub o altă formă.

Că a fost așa, se vede și din aceea că păgubașii au fost tot țăranii. Noile reforme i-au ținut și mai departe sub teroarea arendașilor, căile spre lumină nu le au prea fost deschise, iar dreptatea locuia tot în palatele celor avuți. Au încercat să ceară o viață mai bună—legea cea nouă le îngăduia—să fie înlăturați uzurpatorii greci și evrei; dar la revindecările lor, drepte și sfinte, stăpânitorii au răspuns cu tunul: măcelul din o mie nouă sute șapte.

Toți câți au condus au ignorat că suntem un popor de țărani. Greșeala e veche. Trebue să ne lecuim de ea, dacă vrem să pregătim neamului un viitor măreț. Va fi posibil? Da și nu, pentrucă cei mai indicați să spele această pată, dezertează total dela datorie: fiii de țărani. Ei însiși uită de unde au plecat, gândesc altfel (vorba vine!), se lasă prea ușor convertiți de conventionalismul vieții, degenerează fulgerător. Nu i-ați văzut? Au umerii vătuiți, poartă și ei melon, iau parte la matchurile sportive, cochetează în hallurile cinematografelor, cântă havaianic, se maimuțăresc în sălile de dans, se sprincenează și beau cu paiul limonadă la restaurant. Iată de ce nu cred că țăranii vor avea cândva parte de o soartă mai bună.

Ei sunt și rămân nenorociții de totdeauna. Cronicarii i-au trecut sub tăcere, boerii mai noi i-au asuprit, iar guvernele le-au făcut legi fără ca să-i întrebe. Au luptat și s'au jertfit și nimeni nu le-a înscris faptele în cartea neamului: destin de umiliți.

Vladimir Dogaru

Darul troiței

La răsăritul crunt al vieții mele
sânețl vuiau pe creste și prin ape...
Din mâini de cosânzene m'au răpit lele
și razele mi-au împietrit în pleoape.

Am strâns în piept toți jepii și gorunii
și hoidele și lanurile toate...
Am adormit plângând sub pomul lunii
și-am adunat din cer singurătate.

Cu lacrimile neamului în mine,
bătut de vânturi am pornit hoinar...
Se tânguiau pădurile pe cline
și-mi suspinau Parângii sub pieptar...

Și, frânt, îngenunchind la o răscruce,
sufletul mi-a crescut: fulger și bici,
când L-am zărit pe Domnul... depe cruce
cu biciu'n mâini lovind în venetici...

Ion Țolescu Văleni

ION PILLAT SAU TRIUMFUL AUTOHTONISMULUI

Literatura de reabilitare autohtonă constitue una dintre cele mai de seamă victorii ale spiritului culturii noastre de astăzi. Cei mai bine dotați scriitori români ai timpului pe care-l trăim acum, se caracterizează printr'o foarte evidentă întoarcere spre valorile sufletești ale neamului. Tot mai rare sunt aprecierile coborite peste fruntile străine de înțelegerea și inima românească și tot mai clară se conturează zarea unui îmbucurător proces de întoarcere acasă. Nu mai departe decât bilanțul literar al anului care a trecut de curând, ne oferă bucuria unui însorit popas în dumbrăvile românismului. Poate nu ne-a fost dat să cunoaștem opere desăvârșite, poate dorința noastră de mai mult ar fi avut motive să nu fie satisfăcută, dar dinco.o de toate acestea, faptul că editurile și critica oficială au înțeles să promoveze și să pârtinească literatura adevărat românească, este pentru noi un real prilej de sărbătoare și în același timp o mare și incontestabilă încredere pentru viitor. De multă vreme așteptam o întoarcere cuminte la uneltele proprii.

Procesul acesta de reabilitare a autohtonismului, este însă de origine puțin mai îndepărtată și, credem că nu vom întâmpina nici o obiecțiune, afirmând că el se cristalizează definitiv în jurul epocalei reviste **Gândirea**. În acest sens trebue să amintim o seamă de scriitori ca: Cezar Petrescu, Nichifor Crainic, Gib. I. Mihăescu, Lucian Blaga, Ion Pillat, V. Voiculescu, etc., cari au reușit să determine și să impună un puternic curent de integrare în românism. Lor trebue să le mulțumească literatura românească actuală, pentru faptul că a putut răsbate printre atâtea ispite de origine străină, printre atâtea curente de supărătoare avangardă internațională.

Câteva popasuri mai lungi lângă opera acestor scriitori de seamă, credem că sunt necesare și în același timp și obligatorii. Vom începe asadar cu poetul de mari și liniștite bogății lirice: **Ion Pillat**, care ni se pare tipic reprezentant al integrării definitive în autohtonism. Caracteristica menționată în titlu este o distincție pe care o merită și tot odată o formulare care cuprinde adevărata esență a literaturii acestui poet atât de cunoscut astăzi și, în mare parte, atât de apreciat.

Ion Pillat se bucură în literatura noastră actuală de un renume câștigat prin repetate încercări și lupte de ordin tematic și formal, cari evidențiază marginile unor frământate experiențe artistice. Poetul acesta atât de liniștit și atât de împăcat cu sine, atât de sigur de destinul său definitiv logodit cu poezia și cu românismul, a trecut la începuturi e sale literare prin cele mai teribile căutări, prin cele mai periculoase atitudini. El însuși mărturisește în prefața volumului **Întoarcere**, publicat în 1928, încercatele experiențe prin care a fost nevoit să treacă până ce în sfârșit a găsit adevărata sursă de inspirație, adevăratul câmp de activitate ai talentului său fecund: satul românesc și tradiția. Prin prisma acestor rezerve trebue privite volumele sale din tinerețe: **Visări păgâne** (1910-12); **Eternități de-o clipă** (1912-14); **Amăgiri** (1914-16); **Grădina între ziduri** (1916-19), pe care însuși poetul le consideră numai fragmente realizate atunci când alese bucăți e mai reușite și le republică într'un volum unitar. Cu atât mai definitivă va apare împăcarea și liniștea din partea a doua a activității sale literare, care se caracterizează prin ceea ce astăzi face faima și renumele său adevărat: triumful autohtonismului.

În fond, poesia lui **Ion Pillat** este un minunat imn de preamărire al satului natal, al vieții dela țară, al copilăriei liniștite și blânde, al câmpurilor argeșane și al casei părintești. O frumoasă fuiguire de lumină, de soare, se cerne peste motivele acestea atât de simple, ridicând imaginea până la adevărate puități de contemplație. Nota elegiacă ușoară, care este de obiceiu comună tuturor realizărilor poposite în grădinile amintirilor, nu lipsește nici aici și nu odată formează puternice trăsături general umane. Poate tocmai vălul acesta de suavitate tristă dă acestei poesii adevăratul său certificat de universalitate, de călător în eternitate. Natura ocupă și ea un loc de frunte în redarea acestei melancolii de regret al trecutului și de împăcare cu o viață care nu crută, care înmormântează totul. Poate de aceea pastelul este în mâna lui **Ion Pillat** o specie căutată, totdeauna pe deplin și frumos realizată. Un pastel însă foarte rareori desprinde durerile și nelinistile omenești, foarte rareori singularizat în elemente.e sale de pură descriere. În general credem că nu putem vorbi de o adevărată poesie descriptivă în opera literară a lui **Ion Pillat**. Totul se amestecă aici cu atitudinea subiectivă a celui ce privește, totul se conturează în raport cu sufletul, cu durerile și bucuriile poetului. Ne p.ace să desprindem și din această constatare un triumf al poesiei lui **Ion Pillat**, întrucât niciodată nu poate atinge perfecțiunea un pastel limitat la elementele sale de pură descriere, ci totdeauna poetul trebue să-i adaoge atitudinea sa personală, totdeauna sufletul său propriu să ocupe un loc de frunte. Am putea descifra aici o puternică asemănare cu poesia lui **Francis Jammes**, care dealtfel nu i-a fost deloc străin lui **Ion Pillat**, știind că a tradus și publicat împreună cu **N. I. Herescu** un volum de **Poesii alese** din patriarhalul trubadur francez, mort de curând.

Întocmai ca acest mare poet care dorea să meargă la rai cu asinii și care făcea rugăciuni minunate pentru a fi simplu, poetul român se regăsește pe deplin în mijlocul naturii sale dragi, în grădina satului său natal, prin hoidele Florichii și pe cărările din Miorcani. Vom cita pentru exemplificare aceste două strofe din fruntea vo umului publicat de **Fundațiile Regale** și intitulat: **Satul meu**:

Nu sunt al lui, dar satul e în mine;
Trăește în sufletu-mi cu toți ai săi.
Simt cum mustesc în sângele din vine:
Copaci și case, oameni buni și răi.

Amestec fără seamăn: cer și glie,
Iubiri, dureri și chiot și blestem —
Tot universul strâns într'o moșie...
O, Doamne fă să-l deapăn ca pe-un ghem.

De altfel, toate acele frumoase portrete-poesii, toate acele minunate evocări de personagii din lumea satului, fiecare cu meseria și caracteristica sa personală, fiecare cu durerile și bucuriile sale, mărturisesc o atât de strânsă legătură sufletească, — o atât de vădită identificare cu viața și aspirațiile satului, încât nu mai poate avea loc nici o discuție pe această temă. Iată-l pe **Ilie Baciu**, iată-l pe jidanul cârciumar, iată-l pe argatul de moșie, iată-l pe **Vlad Plugarul**:

Sunt un plugar, mă chiamă Vlad Nicoară;
Am fața aspră și tăiată 'n lemn,
De satul meu mă leagă strâns o sfoară
De țarină și sapa mea de lemn.

Eu nu cunosc sub cer decât pământul
Mai negru ca o pâine de secară.
Dă-mi, Doamne, să-mi călească legământul
Un plug, doi boi și brațul care ară.

Într'un volum intitulat **Biserica de altădată**, care cuprinde o seamă de poesii religioase, **Ion Pil at** autohtonizează câteva din scenele mai de seamă ale Evangheliei, între cari minunată este redarea în formă populară a nașterii Mântuitorului. Sfânta Fecioară este înfățișată ca o fată de țăran de prin regiunea **Florichii**, iar fuga în Egipt ca o retragere în munți, cum atâtea au fost pe timpul vecinătății noastre cu turcii. Este aici o puternică trăsătură caracteristică pentru poesia și universul de inspirație a poetului de care ne ocupăm în aceste pagini și nu credem că am fi departe de adevăr mărturisind că **Biserica de altă dată** este unul dintre cele mai reușite volume ale lui **Ion Pillat**. Poate putem desprinde și din această identificare în poesia de ispirație religioasă, desvoltată în cadru mistic, o asemănare cu francezul **Francis Jammes**.

Deosebitele poesii cu caracter mitologic, precum și evocarea unor figuri și peisagii din vechea Eladă, dovedesc o legătură evidentă între poesia lui **Ion Pillat** și între poesia clasică veche. Armoniile acelea liniștite, care de atâtea sute de ani își păstrează o vigoare nemicșorată în operele lui Virgiliu și Horațiu, în operele grecești, nu se putea să nu influențeze un talent aplecat spre cântecul naturii autohtone, spre tradiția strămoșească și spre definitiva împăcare cu destinul. Unde poți găsi o mai adâncă identificare cu tradiția și cu pământul strămoșilor, decât în aceste nemuritoare opere clasice!

Fulgurea de lumină dă cadrului poesiei lui **Ion Pillat** un minunat aspect de vară românească, de pace și împăcată potolire. Cântărețul frumuseților Baicicului, cântărețul țărmurilor pierdute ale Heladei și cântărețul câmpurilor dela **Miorcani** și **Florica**, a știut să impună poesia cea mai definitiv legată de condiția și cosmologia noastră autohtonă. Până și evocarea lui Pan atât de caracteristică poesiei de contemplație campestră, este impregnată de reușite elemente de autohtonizare.

Definitiva, universala împăcare în destinul propriu fiecărei ființe și fiecărui lucru, constitue o notă atât de puternică în poesia lui **Ion Pillat**, încât ea se desprinde aproape din fiecare poem al său. Iată această frumoasă **Furnica**:

În liniștea de aur a serii, omul ară...
Și plugul greu și boii și el, par jucării
De lemn pe șahul negru și verde din câmpii.
Deasupra lor domnește un cer de primăvară

În brazda răsturnată în care germinară
Atâtea azimi albe, — dar pentru alți copii,
Adânc înfige fierul și'n gânduri cenușii
Se-oprește, frânt în două de truda seculară.

Dar n'a văzut alături, tovarășă mai mică,
Pe-o iarbă, cum își duce necazul o furnică,
Precum nici ea într'ânsul n'a bănuit un zeu.

Și-acum când noaptea șterge furnică, om și zare,
Niciunul nu presimte în cer pe Dumnezeu,
Ce ară, orb ca dânșii, întinsa înstelare.

În poesia **Plopul** este cuprins destinul omului superior, destinul poetului, poate destinul său propriu. Tot mai înfocată este tendința Plopului de-a se înălța spre lumină, dar în acelaș timp tot mai trainic îi leagă rădăcinile de pământ. Urmează și aici liniștita și resemnata împăcare, caracteristică unei vieții care-și cunoaște marginile și menirea. Nu este oare aceasta o puternică, o evidentă trăsătură autohtonă?

Iată așadar un poet de fecundă inspirație, de măestrită realizare artistică, un poet de seamă al literaturii noastre, care definește și înflorește un adevărat triumf al autohtonismului. Este poate una dintre cele mai de seamă valori ale literaturii noastre actuale și una dintre cele mai demne de laudă victorii. Paginile acestea n'au vrut să fie decât un îndemn pentru posibilități mai puțin modeste, de-a cuprinde într'un amănunțit studiu procesul acesta de integrare în românism, al cărui minunat reprezentant este **Ion Pillat**. Au mai vrut să fie și un mic omagiu pentru un poet mare, din partea unui tânăr care s'ar bucura dacă s'ar învrednici de bucuria de-a-i putea călca pe urmă.

Fie ca rândurile noastre incompl.ete să stârnească o foarte necesară pornire spre aprofundări mai puțin dificile.

Ion Șiugariu

DOINA...

Doină scumpă și străbună,
— Cântec vechiu de pribegie
Tu ne înfrățești cu codrul
Și ne legi mai strâns de glie.

Doină—vifor trist, de noapte,
Rupt din munți și dus departe,
Peste văi ce plâng în șoapte,
Peste lunile departe —

Azi, când jalea ta mă 'ncearcă
Și duios încep a plânge, —
Glasul lui Ioanu parcă
Aprig clocotește 'n sânge.

Doină tristă, ce de veacuri
Plâns-ai în singurătate,
Tu ești soră cu Românul
Și cu Carpații cetate.

Dem. Păsărescu

P. S. Arhiereu Mihălcescu - Craioveanu

Am spus în articolul introductiv al acestei serii de „Apărători ai credinței", că voiu porni dela cunoscut la necunoscut, dela ce ne este aproape la ce ne este departe.

Dar care apărător al credinței ne poate fi mai aproape și în același timp demn de acest nume, decât „dascălul nostru al tuturor", „fala învățăturii naționale și ortodoxe", „capul nostru iubit și respectat", cum îl numesc undeva d-nii profesori Nichifor Crainic și I. M. Popescu pe marele nostru apologet, dogmatist și istoric al religiunilor, P. S. Arhiereu Irineu Mihălcescu-Craioveanu? Și ce moment mai potrivit pentru a spune un cuvânt de înaltă prețuire pentru P. S. Sa, decât acela al încheierii carierei P. S. Sale de profesor de apologetică la facultatea de teologie din București? Căci, se știe, prin încadrarea d-lui profesor Nichifor Crainic la catedra de apologetică și dogmatică a acestei facultăți, P. S. Irineu a rămas să predea numai dogmatica până la sfârșitul acestui an școlar, când, spre durerea noastră a tuturor, va trebui să se supună implacabilei pensionări legale.

Ce a însemnat și ce înseamnă P. S. Irineu pentru teologia românească, o va spune viitorul, probabil într'o monumentală monografie și strângere a lucrărilor. Ce a însemnat și ce înseamnă P. S. Sa pentru apărarea credintei, nu se poate spune în câteva rânduri și de aceea cer iertare P. S. Sale pentru îndrăzneala de a-l înfățișa atât de sumar cititorilor Lui „Sfarmă-Piatră". După cum cer iertare și altor apărători ai credinței, care vor urma și care vor suferi aceeași mutilare. Gândul bun cu care o fac însă, îmi va atrage, cred, îngăduința tuturor.

Lăsând deci de-o parte, în trifurcata activitate a P. S. Irineu, pe dogmatist și istoric al religiunilor, să-l vedem apărător al credinței.

Plecat de pe meleagurile Buzăului, al șaptelea copil al preotului Ion Mihălcescu din Pătârlagele, ajunge cu studiile de teologie și filosofie până la Lipsca, Berlin și Leipzig, unde are ca profesori pe Paulsen, Stumpf, Lasson, Simmel, Dessoir, Tiele, Virkandt, Delitzsch, Harnack, Kaftan, Pfleiderer, Seeberg, Heinze, Wundt, Volkelt, Barth, etc., adică cele mai reprezentative figuri ale filozofiei și teologiei germane din preajma începutului veacului nostru.

Însuflețit de atingerea cu acești mari cugetători și creatori de știință, tânărul Ioan Mihălcescu se înapoiază în țară doctor în filozofie și este numit imediat, în 1904, la vârsta de 30 ani, profesor de „Teologie dogmatică" la facultatea de teologie din București. De atunci și până astăzi, cine vorbește despre teologia românească, se gândește în primul rând la P. S. Irineu.

Ca apărător al credinței, P. S. Irineu și-a început lucrul încă dela teza de doctorat în filosofie, care este expunerea și critica filosofiei religioase a marelui teolog francez Auguste Sabatier, fost profesor și decan al facultății de teologie protestantă din Paris. Puțin după aceea, în anul numirii ca profesor universitar, a alcătuit o lucrare de „abilitare" tot asupra unui subiect de apologetică, Raportul dintre religiune și morală, studiu destul de extins și care se încadrează în partea apologeticii numită „religia și corelatele ei". Tot în acest cadru a tratat ceva mai târziu, în revista Sfântului Sinod, „Biserica Ortodoxă Română", legătura dintre religie și celelalte corelate ale ei: filosofia, știința, arta, cultura, etc.

Studiile acestea, împreună cu numeroase altele apărute cele mai multe în aceeași revistă, ar putea forma trei-patru volume solide și este o adevărată durere la gândul că nici cu ocazia ieșirii la pensie a P. S. Irineu nu vor fi adunate în volum măcar unele dintre ele, cum n'au fost adunate nici cu ocazia sărbătoririi a 60 ani de vârstă și 30 ani de profesorat ai P. S. Sale. Numai din articolele cu caracter apologetic s'ar putea forma două-trei volume frumoase și pline încă de interes. Căci, în afară de capitolele obișnuite de apologetică, pe care P. S. Irineu le-a predat la curs și le-a aprofundat în articole de revistă, P. S. Sa a fost prezent cu condeiul și cu cuvântul la toate marile discuții ce priveau credința. Ar fi destul, cred, să amintesc numai câteva dintre ele.

Pe la începutul secolului nostru, a apărut în „Convorbiri Literare" un articol semnat de D. Voinov, profesor la facultatea de științe din București. Articolul, intitulat „Transformism ori Paulism", era îndreptat în contra spiritualismului d-rului N. C. Paulescu, profesor la facultatea de medicină din București, dar arunca în același timp săgeți veninoase și religiei în general. Discuția a continuat între d-rul N. C. Paulescu și D. Voinov, intervenind și alții. P. S. Irineu s'a simțit obligat să apere religia și a luat chestiunea, cum s'ar spune, ab ovo. Din aceasta a ieșit lucrarea P. S. Sale Cosmogoniile popoarelor civilizate din antichitate, Cosmogonia biblică și cosmogonia științifică, *un studiu compact, de 261 pagini, în care este pusă în ansamblul ei problema originii lumii și a vieții, apărându-se documentat tezele principale ale cosmogoniei biblice.*

Iată deci, în treacăt fie zis, că au existat în țara noastră mari discuții teologice înaintea celei de acum câțiva ani în legătură cu romanul d-lui Mihail Sabastian. De două mii de ani. *Un gazetar pretindea că aceasta din urmă ar fi „cea dintâi discuție mare teologică la noi în țară". Și nu este așa.*

O altă mare discuție, occidentală de data aceasta, al cărei e-cou a ținut să fie P. S. Irineu, a fost discuția asupra istoricității vieții Mântuitorului Hristos. Într'o serie de vreo zece articole mari din revista „Biserica Ortodoxă Română", anii 1922-1925, P. S. Sa a cercetat și combătut toate lucrările și teoriile privitoare la neexistența istorică a Mântuitorului. Și aceste articole, completate cu bibliografia până azi, pot forma un volum, de a cărui însemnătate nimeni nu se poate îndoi.

Apoi, cu ocazia discuțiilor în jurul „Maglavitului", P. S. Irineu a luat parte activă. În primul rând, P. S. Sa, a mers să se informeze la fața locului — nu cum au făcut unii domni medici, care nu s'au deranjat dela cabinetul d-lor medical și totuși au pus diagnosticul: psihoză maglaviteană. După aceea, P. S. Irineu a ținut o serie de cuvântări și a scos broșura Rolul Maglavitului în viața noastră bisericească.

În fine, P. S. Irineu a luat atitudine contra darwinismului, ateismului, francmasoneriei, cremațiunii cadavrelor, etc.

Dacă ar fi însă să ne ocupăm de fiecare lucrare și articol apologetic al P. S. Irineu, apoi nu ne-ar ajunge coloanele lui „Sfarmă Piatră". De aceea să venim, încheind, la însuși Cursul de Apologetică, *partea de temelie a activității P. S. Sale.*

Ținând seamă de împrejurările deosebite, Cursul de Apologetică *al P. S. Irineu poate fi comparat cu marile tratate de apologetică occidentale ale lui Fr. Heltinger, Albert Maria Weiss, P. Schanz, etc., și stă alături de* Apologetica creștină *a lui N. Pavlovici Bojdestvenski și de* Învățătura creștină în expunere apologetică *a protoiereului P. Svetlov. Este un curs făcut după toate cerințele noui ale științei apologetice și face cinste teologiei românești. Singura durere este că nu-l avem încă tipărit în întregime, dar suntem siguri că puterea de muncă neobișnuită, care brăzdează viața P. S. Irineu, va face ca literatura teologică românească să primească această podoabă.*

Într'un cuvânt, știința teologică românească are cu ce se mândri. Numai cei prea tineri au obiceiul să creadă că lumea începe cu ei. Cu cât ne adâncim însă în cercetarea trecutului, descoperim o evoluție firească a științei teologice românești asemănătoare cu a celorlalte științe. Ici, colo, însă, cum e și firesc, stau stâlpii de rezistență ai întregului edificiu. P. S. Irineu este de bună seamă cel mai solid stâlp al teologiei românești în ultimii treizeci de ani și apărătorul credinței prin excelență.

Emilian Vasilescu

Patria Străjerului

În Țara aceasta, aici, m'am născut,
cu toată istoria strămoșilor mei din vecie, —
aici m'am născut, aici și rămân —
domn peste Țară și vrednic stăpân.

Nu-i nimeni, de-aici să mă scoată,
nici dușmani nu's Țara s'o darme, —
cu plugul în brazdă, — cu brațul pe arme,
ne-om duce socotile toate pe-aici,
cu vrere și faptă de oameni voinici.

Văzduhuri și țări, ascultați, ce vă spun și vă zic — :
oricât mi-e acuma puterea și brațul de mic,
cu Țara cea nouă de mult, noi plecat-am la luptă —
să scriem din nou în legendă, viața'ntreruptă, — :
noi îi știm durerile
și-i sporim puterile,
noi îi știm credințele —
toate suferințele,
și-i sporim puterile,
să-și uite durerile.

În Țara aceasta, aici, m'am născut,
cu toată istoria strămoșilor mei din vecie, —
aci m'am născut, aci și rămân
— domn și stăpân.

Valeriu Bora

LECȚIA ANULUI 1938

Anul pe care nu de mult l-am îngropat, voia să iasă din banalitate. Voia să fie însemnat, — dacă ar mai fi rămas, în adevăr, vreunul — ca anul măcelului universal, să fie numit anul pantochiton. Abia au trecut douăzeci de ani și ambiția de măriri, îngâmfarea peste măsură a unui om, a făcut ca fiorii de groază să pătrundă pe cel mai necunoscut om de pe pământ. Deocamdată, însă, s'a amânat pentru o dată mai târzie, prin sfârticarea celui mai slab. Trecuse, în adevăr, prea multă vreme de când valurile de sânge de om, regele cosmosului, nu mai curseseră. Ne spun statisticele că într'un interval de 3357 de ani, au fost 3130 ani de războiu și numai 227 de ani pace, ceeace aproximativ ar fi 1 (an pace) la 13 (ani războiu).

In ce privește durabilitatea „tratatelor de pace" iată ce ironică e statistica ! Dela anul 1500 a. Chr. până la 1860 p. Chr. au fost încheiate 8000 tratate de pace, cari au durat în medie doi ani. (Valb. cit. Novicov „La guerre et ses prétendus bienfaits" Paris 1894 vol. I pag. 25). Anglia și Franța în sec. XIV—XV au avut războiu 100 ani; Olanda : 1568—1648 80 ani războaie, iar dela 1652—1713=36 ani, adică 116 ani de războiu din 145. In sec. XVI în Europa au fost 25 ani de pace, iar în sec. XVII 21. (D. Gusti Soc. milit. pag. 319). Vedem, așa dar, cum statisticile complectează definiția dată omului de a fi religios și prin aceia de a fi războinic. Mulți doreau războiul, dar când l-au mirosit, s'au cutremurat. Nu le venea a crede ochilor. Cu toate că războiul deservea interesele lor — și e ușor de închipuit de cine e vorba — par'că le era teamă. Creștinii dorind pacea, cu aviditate, n'au ținut seamă de sensul creștinismului și de experiența veacurilor trecute. Vom începe cu cel din urmă motiv. Există un proverb „bătrân ca lumea" — „Si vis pacem para bellum". Dacă vrei să inspiri teamă oricui ar râvni la averea țării tale, trebue să reprezinți o forță materială, dar mai ales spirituală. Să luăm cazul nostru. Oricare ar fi fost situația, tot ne-am fi angajat în acest războiu ultim și spun așa, fiindcă efectul avea să fie așa de mare, încât cu greu s'ar fi restabilit mersul normal al vieții. Nu eram pregătiți, cu toate sacrificiile depuse de cel mai mare străjer și ostaș al granițelor. Și asta numai pentru că nu avem încă, în mână, toate mijloacele economice care să ne dea posibilitatea unei înarmări stil veac XX și aproape jumătate.

Nu era ființă creștină în România, care să nu dorească pacea. Slujbe sfinte se înălțau către locașul lui Dumnezeu „să se milostivească de noi păcătoșii", să ne mai rabde cât de puțin, că ne vom îndrepta. Iar de-acum înainte au început jertfe enorme pentru înzestrarea pazniculuí hotarelor, armatei române. Apel la marii industriași români, la conștiința lor națională și spre satisfacția generală sunt în curs de pregătire mari pulberării, mari fabrici de armament. In felul acesta nu vom mai fi tributari la dispoziția statelor procuratoare cari în timp de războiu nu mai știu cui să împartă mai repede sămânța de moarte. De-acum înainte, pacea va fi asigurată căci ne pregătim de războiu.

Aceasta e soluția pur omenească. Să vedem acum dacă nu cumva mai există altă soluție superioară acesteia de-a înfrâna războiul. Soluția de care e vorba, n'o găsim decât în creștinism. Singur creștinismul este cel care va menține pacea, acea pace senină și divină, atunci când el va fi înțeles și aplicat, cu alte cuvinte trăit. Războiul isbucnește totdeauna, și era să isbucnească din motive de ordin material. Iar aceste motive se ivesc atunci când se disprațuește doctrina creștină, sau mai bine zis când nu se înțelege. Citez constatarea unui mare ortodox, dintr'o carte care stă la baza orientării vremurilor actuale :

„Pacea și bunăînvoirea între „oameni e concepută ca o expre- „sie socială a iubirii de aproape- „le. Dar iubirea de aproapele nu „e întemeiată pe interese. Iubi- „rea adevărată , ca factor moral „al solidarității omenești, e con- „diționată de o sublimă dezinte- „resare. Oamenii nu se iubesc „creștinește fiindcă își sunt ne- „cesari unii altora, ci fiindcă „sânt frați și sânt copiii aceluiaș „Părinte. Umanitatea sau iubi- „rea ca element de solidarizare „a societății omenești își are, „deci, isvorul dincolo de sfera „naturală a acestei societăți ce- „rești. Pacifismul contimporan, „întemeiat pe factorul economic, „apare despuiat de moralitate și, „oricât de paradoxal ar părea, „lipsit de umanitate. Seducător „în tendințele sale de-a înfrăți „și armoniza popoarele într'o „marea unitate simfonică, el su- „feră de un vițiu originar care-l „face inoperant : își are obârșia „în calculele reci ale rațiunii". *(N. Crainic : Puncte card. în haos p. 308).*

Interesele materiale, deci, nu unesc, dimpotrivă desbină pe oameni, desbină popoarele. Găsirea păcii în alte părți decât în creștinism, nu e permanentă și ca atare nu prezintă garanții. Cât de aberați sunt cei cari preconizau „Paneuropa" sau „Statele Unite Europene" se vede de departe.

Eu mă gândesc la ce putea să fie, sau la ceeace se va întâmpla poate peste puțin. Deși n'am trecut prin grozăvia războiului mondial (noi ne-am născut în mijlocul bubuiturilor gurilor de foc) n'am dori ca acum în floarea vârstei, în vârsta de aur, să ne jertfim pentru ambițiile diplomatice ale unor oameni, cari poate nu-și dau — câte odată — seama de responsabilitatea ce o au față de Dumnezeu și față de omenire. Urez, cu toată sinceritatea tinereții mele și cu toată convingerea, acestui an nou pace. *Mai înainte de asta,* jertfe pentru înzestrarea forțelor noastre materiale și spirituale *și mai presus de toate* PRICEPEREA CREȘTINISMULUI, *trăirea în duhul lui.*

Dacă totuși anul 1939 ne va forța să murim, vom ști să ne plătim destul de scump viața, ne vom jertfi cel puțin cât înaintașii noștri, ca să arătăm tuturor că suntem ceeace suntem.

Nichita Brebu

NI SE ENGLEZESC EVREII

De când măsurile pentru reintrarea în patrimoniul național au început să fie și la noi o realitate, ne găsim în fața unui proces neașteptat; în orice caz nedorit.

Anume: tentativa lipsită de abilitate a unor evrei de a trece la ortodoxism.

Fără îndoială că gestul acestor escroci n'are nimic din măreția convertirii lui Saul pe drumul Damascului. Ei nici măcar nu cunosc zicala poporului nostru: „Ovrei botezat? — sac întors pe dos".

Cazul dela Tg. Ocna al inginerului ceferist Ion Deustrech, evreu botezat de circumstanță cu mulți ani în urmă și care imploră cu limbă de moarte să fie înmormântat, după ritual, în cimitirul evreesc, nu este nici primul și nici ultimul în istoria tragică a acestui popor.

Să ne reamintim botezurile în masă, din Spania lui Ferdinand catolicul, pentru a scăpa de inchiziție, ca după trecerea acestui pârjol să revină tot în massă la iudaism ! Și atunci, la ce bună această goană după creștinism tocmai acum ?

Astăzi, când toată Europa e convinsă de miracolul trecerii evreilor la creștinism, gestul acestora, — unii zişi intelectuali, — denotă o tristă lipsă de inteligență, facultate de care n'a fost lipsit poporul lui Istrael.

Atunci, domnule evreu, de ce această șarlatanie de bâlci, când, pentru a te pune la adăpost de pericole imaginare, e mult mai ușor să-ți schimbi „naționalitatea" ? Cei puțin această operație se face fără jurăminte pe care știi bine că le vei călca chiar din ziua următoare primirei botezului, și apoi denotă : inteligență, abilitate și tărie în credința strămoșească : Așa cum ai dovedit-o două mii de ani și tot n'ai pierit; ba din contră, te-ai înmulțit și ai ajuns apogeul neatins de popoare vechi și stabile : quasistăpânirea economică internațională.

Să revenim la titlul articolului : evreii noștri se englezesc.

Intr'adevăr, decretul lege prin care se interzice evreilor de a mai poseda brevete de băuturi spirtoase, — deci, crâșme și depozite de vinuri și rachiuri, — a produs în rândurile lor o mare și legitimă desamăgire. Știm însă că orice operație chirurgicală pe un organism viu, nu se poate face fără ca rana produsă să nu sângereze. Dar după operație vine, mai încet sau mai repede, vindecarea, cu sau fără cicatrice amintitoare că acolo a fost cândva puroi.

Esențialul este ca individul să supraviețuiască operației, și aci individul este însăși națiа română, care trebue să trăiască liberă.

Operații similare s'au făcut în Germania — și au reușit perfect, — se fac în Italia, în Polonia, în Ungaria și unde nu se fac, dacă se fac și în Uruguay ?

Este deci legitimă îngrijorarea care a cuprins pe evrei, cu atât mai mult, că nu pot prevedea unde se opresc măsurile de redeșteptare națională.

Toți s'au întrebat : încotro îți vei mai îndrepta pașii, Ahasverus?

De capitulare, nici vorbă. Resemnarea lor ultimitoare, acea tragică acceptare a loviturilor soartei oricât de vitrege, nu face decât să le otrăvească și mai mult răsbunarea, să le ascută și mai diabolic inteligența pentru ajungerea scopului mesianic : biruința lui Israel.

Iată de ce, pentru a-și pune la adăpost averile acumulate la noi, cu largul concurs a lor noștri, marii bogătași evrei, în loc să se boteze, își schimbă „naționalitatea" trecând la englezism. Adică din „român de religie mozaică" se transformă în „englez". Și dacă vrea, mai stă aci ca să ne râdă în nas, de sub paravanul pașaportului lui englezesc; dacă nu, își mută averea acolo în noua lui patrie.

Așa aflăm că odiosul spirtar negru și dictator al textilelor — cel cu „ASOLANA", — vestitul baron Neumann dela Arad, și-a vândut pentru un miliard și jumătate lei, unei societăți englezești, toată averea lui din România; iar el, pentru miliardul lui și jumătate, a primit participarea în industriile englezești din țara Albionului.

Un alt exemplar, Bercu Kaufmann, din București, proprietar a câtorva mari fabrici de textile, printre care și „Industria Plușului, s. a. r.", a făcut ca și baronul Neumann, mutându-și câteva sute de milioane lei, în Anglia.

Ceva mai mult : un alt mare industriaș, de materiale sanitare, ovrei vechi de generații, nu pripășit de eri de azi, având o fată măritată cu un inginer creștin, îmi spunea deunăzi, cu oarecare nostalgie, că deși nu cunoaște în ce parte a lumei este Anglia, va pleca acolo cu nevasta și copiii mai mărunți, lăsând aci doar oasele părinților și fata măritată cu inginerul creștin. Iar odată cu el, va părăsi țara încă 149 de familii evreești bine înstărite, chiar în primăvara aceasta.

Sunt sigur că nu va plânge nimeni plecarea acestor permanenți călători, — nici chiar evreii, cari neavând averi exportabile, vor conveni să-și plece grumazul în fața neprevăzutului.

Ceeace, însă trebue împiedicat cu orice chip, este : nu plecarea lor englezească, ci „englezirea" sau „franțuzirea" capitalurilor acumulate aci la noi, căci aceste capitaluri au fost totdeauna românești, stoarse din munca și obida acestui neam care până acum a fost câmpul de exploatare al tuturor partidelor politice.

Atenție deci la schimbarea naționalității unor anumiți evrei.

Nicolae Lazăr

POTENȚIALITATEA SATULUI ROMANESC

Atenția din ce în ce mai puternică pe care conducerea Statului o dă satului nu se datorește nici întâmplării, nici vreunei mode din afară. Se datorește numai și numai valorii pe care o reprezintă satul nostru și pe care și-a impus-o singur, fie prin expozițiile naționale, fie prin cele internaționale, unde a stârnit admirația tuturor acelora cari au avut fericirea să o privească și putința să o înțeleagă.

Într'adevăr, cine a avut prilejul să trăiască mai mult în satele noastre de munte — care fiind mai puțin expuse duhurilor distrugătoare ale înoirilor, au putut trăi mai intensiv viața tradițională — a putut să observe ce instinct puternic către frumos și înțelepciune străpunge întreaga fire țărănească.

Cu mijloace rudimentare un țăran își încrustează așa de armonios bățul, fluerul sau cavalul, de te minunezi cum au putut ieși așa opere de artă dintr'o mână bătătorită ca și talpa boului. Iar stâlpii aceia de stejar lucrați cu atâta gust și cari susțin esteticul foișor fixat într'un colț al casei, unde se mai poate întâlni?

Cusăturile și țesăturile româncelor dela ii și fote; acele așa de fine și aproape de neimitat năframe din pânză de borangic; cămășile bărbătești de sărbătoare; apoi jocurile, cântecele, strigările, zicalele, toate vorbesc de potențialitatea artistică a satului, care se răsfrânge în afară într'o năvalnică iăcomie de frumos.

Lupta care se duce acum între a se evidenția puterea creatoare a satului este deabia la început. Când se va cunoaște temeinic viața sătească în toată puterea ei de manifestare și când metodele de a o pătrunde se vor îmbunătăți mai mult — avem toate motivele să nădăjduim acum — numai atunci se va aprecia crima care s'a făcut de către conducători, nu numai pentru neglijența ce-au dovedit-o față de sat, cât prin uritele obicee ce le-au infiltrat în sat spre a lui distrugere.

Deabia azi se afișează cu litere groase că **viața satului e viața poporului, că Statul se reflectă ca într'o oglindă în sat.**

Satul nu numai că s'a arătat vrednic față de tardiva atenție conducătoare, dar stă și ca o mustrare față de democraticii aventurieri cari l-au ticăloșit, ca și năzdrăvanul cal din poveste care sta uitat și jigărit în fundul grajdului împărătesc, dar care găsindu-și eroul prin mijlocirea jeraticului și-a căpătat măreția cea dintâi.

Democrația n'a priit vieții satului ca gerul florilor. Mai mult încă, printr'o diabolică înțelegere, satul era sortit pieirii în democrație, fie din inconștiență, fie dintr'o îndepărtare sistematică a posibilităților de cunoaștere a vieții integrale sătești și a potențialității sale artistice și culturale.

Cred că datorită acestei ostilități față de sat și a luptei de-a fi înjosit cât mai adânc, s'a infiltrat și'n unele suflete tinere și entuziaste ideea că destinul acestui neam e pecetluit de-un minorat cultural și artistic. Iar alții mai adaogă că și tendințele noastre mistice și puternic tradiționale ne frâng aripile în încercările de evadare din minorat, spre majorat, spre gigantic. La corul democrato-jidovesc, cor afirmat numai prin scandal, că satul românesc nu-i capabil de creare dimensională, s'au luat ca argumente tot aprecierile lor, că satul nu-i capabil de creație.

Însă noi nu știm dacă valoarea culturală și artistică e în funcție de dimensional, de colos! Iarăși nu știm dacă statuia lui Lenin despre care se trâmbițează de mult că se va ridica în Moscova și că numai o mână va avea atâția metri, va fi o operă de artă!

Ceeace știm sigur, e că printr'un băț, printr'un stâlp de poartă sau de foișor, printr'un crâmpeiu de ie, fotă sau năframă, printr'o frază muzicală, printr'o săritură la joc, printr'o glumă ori zicală, țâșnește atâta armonie, atâta gingășie, atâta realitate, atâta înțelepciune, încât nu ne vine a crede dacă acestea sunt manifestări autentice ale satelor noastre, sau sunt crâmpee scăpate de îngerii Înaltului.

Și iarăși mai știm că dacă aceste puteri de pricepere și de frumos ale satului n'au putut să se manifeste dimensional, gigantic, nu se datorește unui minorat ce ne paște, ci împrejurărilor istorice care nu ne-au dat răgazul să clădim dimensional.

Deabia trecusem pragul istoriei și streinii ne-au cutropit. Popor tânăr, n'am putut rezista hoardelor, ale căror năravuri ticăloase ne înconjurau. Iar dacă reușisem să scăpăm de primele serii ale invaziilor fulgerătoare, altele s'au adăogat, pregătindu-ne toate spre pieire.

Am rezistat.

Însă din clipa în care primul steag domnesc a trecut Dunărea după firman de domnie, ni s'a frânt și mai mult putința ridicării spre gigantic.

A trebuit ca să ne închidem în noi, ca la lumina opaițului și prin migală obositoare să ne scrim istoria, să ne mărturisim tăria. Și dacă apăsătoarea stăpânire străină a reușit să ne răpiască tendințele spre dimensiuni, strămoșii au creat în mic, dar au creat temeinic.

Străinii însă n'au putut pricepe acea fermentare genetică a etnicității noastre, n'au văzut în sat decât un bun vrednic de exploatat și lipsit de creație. Mai mult încă, ei cari se dădeau reprezentanții noștri, și reprezentanții unei vieți diformate de ei înșiși, diformau și pe călătorii cari trecând prin Țările noastre cu drag de-a culege informații precise, culegeau păcatele pe care ei ni le aduseseră odată cu stăpânirea lor.

Numai așa se pot lămuri afirmațiile pe care le face Elias Regnault în a sa **Istorie politică și socială a Principatelor Dunărene** (tradusă de Ioan Fătu, Iași 1856) cu privire la cler și la poporul nostru.

Pentru cine cunoaște, însă, temeinic trecutul poporului nostru, conclude că fără acei **pop Ion, pop Rad sau pop Gheorghe**, etc., o viață autentică în cadrele ortodoxiei și ale etnicității n'ar fi fost posibilă.

Boerii noștri vechi, **țărani înstăriți cu întinse moșii**, cari citeau cazania la biserică în auzul țăranilor, erau păstrătorii de datini, de artă și cultură românească. Prin sprijinul lor înflorea acea minunată artă a zugrăvelii și a tiparniței, care raportate la mijloacele tehnice de atunci și alăturate artei țărănești, sunt titluri de nobilă chemare în lume pentru un popor.

Cu timpul însă și acești boeri sunt falșificați de lepădăturile străine care prin **bicleșug** pătrund în sângele și'n neamul lor, îndepărtându-i de sufletul curat și creator al țăranilor.

Această pătură falșă de boerism s'a îndepărtat de sat. L-a disprețuit, l-a jefuit și potențialitatea i-a pus-o subt obroc.

Vrut-a Dumnezeu ca lucrurile să se mai schimbe. De când **Gândirea** cere întoarcerea la izvoarele autenticității noastre: satele și de când d. Gusti studiază temeinic viața integrală a satelor, s'au topit, ca ceara de fața focului, toate prejudecățile despre forțele biologice sătești.

Comorile de creație autohtonă ale satelor, puse în lumină, ne fac cinste și'n năuntrul hotarelor și'n afara lor.

Ne rămâne nouă, tuturora, ca aceste lumini să nu le stingem, nici să le facem să pâlpâe în minorat, ci să le dăm putință de părjol dimensional, că neamul acesta îi sortit unei vieți fruntașe.

Rezistența noastră milenară și păstrarea curată a atâtor bogății sufletești, cu toate furtunile ce ne-au bântuit, e una din cele mai puternice dovezi într'o aceasta.

Pr. Sandu Tudor

ÎNTOARCERE

Pribeag plecat în lumea speranței de mai bine
m'am reîntors în satul copilăriei moarte,
cu sufletul lumină aprinsă'n prag de noapte,
și gîndul retrăire în vremurile senine.

M'a 'ntîmpinat pădurea cu 'nmugurite ramuri
și miros vechi de frunze din altă primăvară, —
pădurea de pe dealuri din care—odinioară
priveam în sat amurgul cum se-aprindea în geamuri.

Și izul de la moară și-a 'nfiorat lucirea.
Pe fundul cu prundișuri răchițile plecate
din ramuri lungi șoptit-au: „Copile de departe
tu știi cît de amară și dulce ni-e umbrirea".

— „Răchită de pe maluri de apă fără nume
aș vrea să știi povestea rătăcirii mele....
Sfîrșitul ți-l va spune căderea unei stele,
iar începutul — tăcerea mea ți-l spune".

George Ionașcu

A apărut revista **GÂNDIREA** *Numărul pe Ianuarie 1939*

CU URMĂTORUL SUMAR:

NICHIFOR CRAINIC: Rainer Maria Rilke.
V. VOICULESCU: Poesii.
ION PILAT: An mort.
N. M. CONDIESCU: Din însemnările lui Safirim.
PIA ARAPU: Aș vrea.
RADU BOUREANU: La hotarele morții.
FRANCOIS VILLON: Baladă tradusă de Zoe Verbiceanu.
OVID CALEDONIU: Îngerul tristeții.
VLAICU BÂRNA: Cântecul pădurii.
LUCIAN BLAGA: Artă și valoare.

IDEI, OAMENI, FAPTE

SEPTIMIU BUCUR: Funcțiunea spirituală a provinciei.

CRONICA LITERARĂ

PAN. M. VIZIRESCU: Lucian Blaga: La Curțile Dorului.
VINTILĂ HORIA: Iulian Vesper: Primăvara în țara fagilor.
GH. VRABIE: N. Georgescu-Tistu: Orientări bibliografice.

CRONICA DRAMATICĂ

DAN BOTTA: Teatrul Național: Clopotul scufundat.

CRONICA MĂRUNTĂ

NICHIFOR CRAINIC: În anul al 18-lea. — Scriitori străini cari ne vizitează.

EXEMPLARUL 20 LEI

DE VÂNZARE LA TOATE CHIOȘCURILE DE ZIARE

Cronica literară

Două cărți de poesie

Dincolo de sbuciumul cotidian al vieții, ne rămân foarte puține destinderi, foarte puține oaze pentru a răsufla mai puțin grăbiți și descătușați de grelele chingi ale traiului. Liniștea de colț de raiu, printre aceste puține lucruri, ne-o dă și poesia. Am însemnat altă dată în aceste pagini câteva gânduri despre poesie, spunând că poesia este un element care niciodată nu se va putea defini.

Iată unul din poeții despre care vrem să vorbim astăzi d. Matei Alexandrescu își intitulează ultimul volum „Jocul cuvintelor". De bună seamă că e frumos acest „joc" al titlului, însă impresia de artificiu este prea vizibilă. Și e ciudat faptul că poesia domnului Matei Alexandrescu nu e atât de mult „jocul cuvintelor", precum ne vestește domnia sa, ba chiar o frumoasă sensibilitate poetică străbate cele douăzeci și ceva de poeme ce alcătuesc cartea de față. Ne bucură faptul că am descoperit în poesiile d-lui Matei Alexandrescu, tremurul real al inspirației — și dacă acest tremur nu este întotdeauna prezent, numai atunci „jocul cuvintelor" este vizibl. Crescută oarecum între bolțile înalte ale „Gândirii", poesia domnului Matei Alexandrescu, este străbătută de-un ciudat fior mistic, altoit uneori cu vâna puternică a poesiei poporane. E un aliaj ciudat de poesie cultă și poporană, ba uneori descoperim chiar prețiozități „moderniste", care sunt cu totul deplasate, cum ar fi de exemplu :

„Te caut dincolo de noi și de azi,
„Intr'un veac ancorat peste
creste :

„Să ne bem—însetați leoparzi—
„Noaptea din albele țeste".

Trebue să recunoaștem că strofa aceasta (și cu ea încă alte câteva la fel) este o notă extrem de discordantă în arhitectura volumului. Dar, poesia domnului Matei Alexandru, ne-a dat deseori și satisfacția unui plin închegat și frumos, pentru care îi rămânem îndatorați. Cartea de față cuprinde poesii mișcător de frumoase în suavitatea lor și tocmai acesta este filonul poetic asupra căruia credem că trebuie să stăruiască de-acum încolo talentul domnului Matei Alexandrescu. Cu oarecari influențe, explicabile, din poesia d. Nichifor Crainic, Ion Pillat și Lucian Blaga, d. Alexandrescu este, în orice caz, un talentat mânuitor al versului frumos și autentic.

Pentru a exemplifica și a întări spusele noastre, vom cita din paginile cărții un fragment care credem că spune destul de mult :

„Maică bună, sufletul ți-a stat
„Intre două vorbe și-un oftat
Și, pe negândite, într'o clipă,
„Te-ai topit, ca spuza mea din
pipă.

„Vântul morții te-a țipat pe
ușe,
„Ca pe-o mână rece de cenușe.
„Și pe drumul, peste muntele
zăpezii,

„Porumbielul alb al bobotezii
„Te-a cules într'un ștergar de
in ;
„Maică bună, ție mă închin !
(Maică bună, pace ție !).

Desenele de Mac Constantinescu, dau cărții o sobră și admirabilă ținută grafică. Remarcăm în special desenul care ilustrează, atât de fin, poesia citată mai sus.

*

Domnul George A. Petre este un vechiu și bun cunoscut al nostru. Ca și domnul Matei Alexandrescu, domnia sa s'a risipit și în „Gândirea", unde i-am cetit câteva foarte interesante poesii.

Astăzi ni se înfățișează cu volumul „Umbre și lespezi", un compact florilegiu de versuri scrise între anii 1931—1933. O primă și capitală obiecțiune ce-i avem de făcut, este aceea că toate poesiile (și sunt vreo șaizeci) din acest volum sunt scrise într'o singură formă de vers, care până în cele din urmă devine obositoare, ba chiar plicticoasă. Și nu-i putem ierta domnului George A. Petre că s'a încorsetat într'un singur fel de vers, atunci când atât de bogate și de multe forme îi stau la îndemână. Știm că d. George A. Petre este un poet de încercat și de real talent și tocmai pentru aceea am ridicat acest argument. E foarte greu, deci, să alegi din buchetul acesta uniform florile cele mai frumoase. Totuși, vom încerca să desprindem câteva strofe care ne-au reținut îndeosebi, aducându-le înaintea cetitorului ca pe-o infimă parte din posibilitățile poetice ale domnului Goerge A. Petre. Iată, de pildă, acest „Ars poetica", intitulat „Așa era tata" :

„Stând aplecat pe lemnul acestei mese
„Cu tocul scrâșnind pe hârtie,
„Mă simt plugar cu mânecile
sumese
„Infigând plugul într'o câmpie.

„Așa era tata, încovoiat pe
unealtă,
„Sub jăratecul zilei de vară,
„Apa Morților tremura la hotar
de baltă
„Și umbra dormea sub cară".

Acesta este ritmul poetic, monoton, în care e dăltuit volumul de față. Incontestabil că „Umbre și lespezi" e o carte onorabilă, care se menține la un nivel destul de elevat; tristetea noastră, care plutește mai mult între rânduri, e aceea că d. George A. Petre nu a dat cât așteptam noi dela el. Deaceea, viitorul este deschis și bucuria noastră va fi mare când vom putea da elogiile noastre poetului.

Ștefan Baciu

George Vaida: Calm exterior
George Petcu: Fata Morgana

Pentru cetitorul, de-acum, de poezie tânără românească, surprizele sunt destul de mari. El va avea înaintea lui, o serie de frumoase schimbări și reveniri cari îi vor orienta gustul spre o poezie mai bună și în aceiaș timp veritabilă. Tocmai din această cauză se citește mai mult ca înainte, mult mai mult. Iar poeții nu-și mai pierd, ca înainte, vremea cu tot felul de experiențe poetice dăunătoare lor. La fiecare cronică am insistat asupra acestui punct esențial, tocmai spre a scoate la iveală caracterul de-acum al poeziei tinere.

Domnul George Vaida este un tânăr poet ce și-a tipărit versurile într'un volum „Calm exterior" (ed. „Frize", Iași). Cu acesta d-sa debutează în literatură și este, după părerea noastră, un debut fericit, Poetul este un elegiac, unul ce visează apele îndepărtate ale tristeții, întocmai ca însetatul picătura de apă. Fiecare vers, în fond, e o tristețe în plus ce se destramă:

„Fiecare tristețe mi-aduce aminte
De apele ce plutesc dincolo de noi,
Și totul se nărue'n adânc, fără cuvinte
Și fiecare stea cade'n noroi".
(Predestinare).

sau această atmosferă tristă de toamnă când sufletul ți se strânge, și mai mult în tine:

„Când cerul se apleacă să soarbă
în amurg
Rugina depe ploape, nu te ridici
să vezi
Că orele'n cenușă se sfarămă și curg
Iar moartea își înalță aripa prin
livezi?"
(Toamnă).

Domnul George Vaida este și un imagist care face ca imaginea să fie vie sub ochii cetitorilor. Puținele, care se întâlnesc în versurile d-sale, sunt de-o frumoasă realizare pe care i-o dorim și în viitor cu și mai puternice efecte.

•

Pe aceeaș linie de început promițător, se află și domnul George Petcu cu volumul „Fata Margana". („Ed. Libr. Pavel Suru"). Cu imagini mult mai puternice ca ale d-lui Vaida, tânărul poet realizează lucruri, într'adevăr frumoase. Nu ne-am așteptat la asemenea lucruri, având idee despre prima plachetă de versuri ale d-sale, unde își dădeau întâlnire toate defectele unui început care promitea să dea, totuși, lucruri acceptabile și chiar frumoase. Să ascultăm poetul și apoi să ne rostim cu obiectivitate:

„E nebunia toată, de stele și pământ
Ursuze ploi pe prundul timpanelor
coclite,
Când crucea mare-a lumii, pe ceruri
vagi, mocnite,
Iși urcă desnădejdea cu brațele
în vânt"
(Liane).

D. George Petcu este totuși influențat de mulți poeți. Aceasta nu-i scade meritul chiar dacă asemenea imaginea: **„Pentru cenușa naltă a stelelor căzute"**. sună puțin a atmosferă blagiană. Influențele sunt binevenite pentrucă fructifică, cu timpul, creatorul și la urmă îl desprinde de ele. Sau aceste versuri din **„Noaptea Bobotezii"**:

„Prin oglinzile putrede de somn,
albă, să treci
Zornăind aurările reci".

ce amintește o poezie a d-lui Emil Botta din volumul **„Intunecatul April"**.

Poetul este încă destul de tânăr ca să se limpezească de frumusețea versurilor altor poeți mai în vârstă. **„Fata Morgana"** este o dovadă că d-sa mânuește cu ușurință și poate da în scurt timp o poezie și mai bună.

Ovid Caledoniu

CITIȚI în fiecare Duminică

Revista SFARMA-PIATRA

Abonamente

Lei 300 pe 1 an—175 pe 6 luni

APRECIERI

Revista „Meșterul Manole"

Câțiva camarazi din redacția noastră, pe care cititorii lui „Sfarmă-Piatră" i-au putut urmări în paginile acestea, mărturisind despre idealuri sfinte cu elan proaspăt și 'nvăpăiat, și-au împletit avânturile într'un buchet frumos de tinerețe, rezervându-și o călătorie sărbătorească pentru poezie.

Drumul este numai al lor și l-au descoperit singuri din proprii îndemnuri și neliniști, așa precum se întâmplă cu toate cohortele cărora le zâmbesc culmi însorite cu viziuni de grandioase popasuri.

E pentru epoca aceasta de cumplite rătăciri, tot ce putea să îndrăsnească mai frumos un mănunchiu de cavaleri, care pe drept se simt că au o misiune în viață. Prietenii noștri vor să-și alăture propria lor sforțare la desfundarea unei epoci, indiferent de sacrificiul ce li se va cere. Pentru aceasta au luat doar ca simbol, pe meșterul celei mai tragice renunțări. Ei vor să-și articuleze peste vremelnic, ceeace au mai trainic în ființa lor: plăcerea de a visa. „Când vorbesc despre frumusețea de a tinde, de a năzui și de a crede *spune Vintilă Horia în articolul programatic* — mă gândesc mai mult la savuroasa glorie a sacrificiului.

Spuneți și dvs. dacă nu e frumos și înălțător! Precum de altfel e tot articolul acesta, poemă, pe care-l semnează Vintilă Horia.

Călătorii noștri vor merge în cruciada lor dar vor păstra continuu legătura cu tradiția noastră. E ceeace face și mai mult necesară apariția revistei, căreea, și pentru înțelesul acesta, îi bănuim un destin norocos.

Elegantă și cu mult gust făcută, revista aduce în primul său număr, următoarele nume și preocupări:

Vintilă Horia: Note pentru călătoria noastră; Virgil Carianopol: Scrisoare lui Dumnezeu; Mihail Șerban: Vedenia-nuvelă; Ștefan Baciu: Poeme; Pericle Martinescu: Pentru cultură. La rubrica intitulată „Orizonturi"; Marcella Camilucci vorbește despre „Nevoia de poezie"; Paul Constantinescu despre „Muzica românească"; Miron Suru despre „Proza românească tânără": Mihail Chirnoagă și Ion Șiugariu fac cronicele literare; iar la „Cuvintele vremii", scriu note interesante și vii Ovidiu Caledoniu și Vintilă Horia.

E o întocmire cum nu se putea mai variată și mai plină de viață, ceeace însemnează că tinerii dela „Meșterul Manole" știu să-și asigure mersul. E ceeace le dorim din toată inima.

Eu și Europa

revista ardeleană de sub conducerea poetului Ion Th. Ilea, a reapărut după o dureroasă absență, în care timp s'a făcut mult simțită, atât pentru vioiciunea cu care a fost scrisă întotdeauna cât și pentru preocupările ei literare. Numărul acesta aduce multe și frumoase poezii, semnate de: Ion Th. Ilea, Vintilă Horia, Nicolae Ilusu, Grigore Bugariu. Octav Sargețiu — un tânăr de foarte mare talent, — precum și Petre Paulescu, Ion Tolescu-Văleni, I. Gh. Severeanu, Ion Moldoveanu și George Vaida. Proză semnează: Valeriu Bora, Nicolae Albu, Eugen Victor-Popa, Vasile Cristu, Ion Neamtzu, D. G. Făcăoanu etc.

Cronica Literară

O revistă nouă redactată la Baia-Mare, acolo unde românismul este încă atât de departe de ceeace ar trebui să fie, nu poate însemna pentru noi decât o bucurie. Și mai ales, mărturisim asta, convinși fiind că numele unor colaboratori, cu: Petre Dulfu, Vintilă Horia, Virgil Carianopol, D. Karnabatt, Ion Siugariu, M. Beniuc, Gh. Crișan, Coriolan Gheție, *nu pot să nu însemneze o garanție de reușită. Condițiile tehnice excepționale, completează această prețuire.*

Strâmbă-lemne...

Poetul V. VOICULESCU

E unul dintre cei mai reprezentativi creiatori de artă gândiristă, despre care s'ar putea spune că a ridicat până la desăvârşire poezia vremii noastre.

In ultimul număr din „Gândirea" publică un ciclu de poeme, a căror frumuseţe depăşeşte puterea noastră de încântare.

Dela volumul „Urcuş", unde ne dăduse aceea sbatere dramatică în căutarea marilor înălţimi şi unde sufletul poetului cunoscuse popasurile înfiorate de reverie miraculoaselor descoperiri, s'a îndreptat acum către o nouă viziune de acelaş plan superior şi vast. De data aceasta însă, nu mai e vorba de sborurile cugetului într'aripat prin dumbrăvile minunilor nevăzute, ci de povara lumească a vieţii, care începe a se uşura prin perspectiva liniştii finale. Poetul vede în amurgul vieţii bucuria tristeţii eliberatoare, iar în moarte, trecerea spre desăvârşire. Chinul de a fi năzuit spre puritate, care este toată lupta spiritului său ex primată în cele mai multe din poeziile pe care ni le-a dat, abia aici îşi găseşte putinţa de a sfârşi :

Mai multă noapte, mai multă noapte...
Beznă măreaţă, mumă a luminii,
Uger de umbră, dulci ţi-s ciorchinii...
Sugem cu somnul negrul tău lapte...

E lenta apropiere de clipa hotărîtoare în care se presimte marea împăcare şi dulcea mângâiere a altor împliniri.

De fapt, aceasta este culminaţia fatală şi sensul profund al tuturor avânturilor noastre, care sfârşesc în „Marea biruinţă" :

Răsbim din lut, urcăm scări de luceferi,
Silim să ducem cerul mai departe,
Prin săbiile vremii trecem teferi,
Luptând s'ajungem pân'la tine moarte.

Nu e vorba de o înfrângere. V. Voiculescu nu vede în moarte asemenea înţelesuri, dar din devastările ei, pe care le săvârşeşte asupra lutului, culege uneori imagini dezolante, cum ar fi acestea :

Ai scuturat tot visul din cutele vieţii,
Atârnă 'n cue anii ca nişte triste rochii
Aştepţi mai nou ca roua în drumul dimineţii
Să vie păsări sacre să-ţi ciuculească ochii.

Dacă e vorba să luăm înţelesul profund al termenilor de care se slujeşte, „mai nou ca roua", „păsări sacre" şi altele, atunci putem vedea şi celălalt sens al transfigurărilor sublime pe care le pregăteşte moartea, în serafica interpretare a poeziei voiculesciene.

Şi iată cum, trecut de pragul marei eliberări se simte intrat în legea desăvârşirii, unde trăieşte revelaţia deplinei statornicii cu o luminoasă conştiinţă a celei mai sigure cuceriri :

Scăpat din jugul cărnii, afară din destine
Văd cum desăvârşirea-mi însămânţase huma...
Dar după noaptea morţii, târziu, abia acuma
Incepe dimineaţa eternităţii 'n mine.

Nu e o simplă consolare aceasta. E, dimpotrivă, deslegarea la care ajunge după îndelungate frământări şi chinuitoare semne de întrebare, stârnite de condiţia vieţii şi a formelor terestre.

Poezia lui Voiculescu reprezintă tocmai această pasiune de înrupere din legea creaţiei minore, pentru a se articula în absolut, adică în spaţiul frumuseţilor edenice, dincolo de efemer şi de sgura puţinătăţii noastre. Poetul caută o imagine a perfecţiunii, care să molcomească neastâmpărul spiritului său ademenit de vraja misterelor. Inspiraţiile din urmă se pare că-i deschid puntea de trecere spre această împlinire, încheind un ciclu de adânci şi răscolitoare nelinişti.

E întâia oară la noi, când cineva isbuteşte să ajungă pe asemenea înălţimi.

Pan M. Vizirescu

Războiul spaniol, continuă...

Naţionaliştii lui Franco deţin trei părţi d'n Spania, şi ca populaţie şi ca teritoriu. Guvernamentalii nu mai au în stăpânirea lor, decât una singură. Barcelona a căzut în mâna falangelor naţionaliste.

Şi totuşi, căpeteniile bolşevice stăruesc să continue războiul. Dar nu pentrucă mai speră în vreo victorie. Aceasta ar fi de domeniul miracolelor şi miracolele stau în puterea lui Dumnezeu, împotr va căruia ei au pornit cu ură satanică.

Altceva urmăresc. Vor să nu lase nimic nedistrus, până se mai găsesc pe pământul spaniol. Să mai prelungească, atât cât se mai poate, beţia asasinatelor şi a înfiorătoarelor cruzimi.

Doar acesta a fost scopul iniţial.

Când Evreii vor să-şi ascundă apucăturile

Comunitatea israelită din Londra, a luat o serie de măsuri cu privire la felul cum trebue să se poarte refugiaţii evrei veniţi din Ceho-Slovacia.

Citâm câteva sub forma în care au fost date publicităţii :

Utilizaţi timpul liber spre a învăţa cât mai repede limba engleză.

Evitaţi să întrebuinţaţi limba germană pe străzi sau în localuri publice.

Să nu vă înscrieţi în organizaţii politice şi să nu luaţi parte la manifestaţii politice.

Nu criticaţi personalităţile politice marcante şi nici moravurile ţării.

Nu trebue să se spună că luaţi serviciile lucrătorilor englezi. Să nu ocupaţi vre-un post decât cu aprobarea specială a ministerului muncii, etc.

Aşa dar, un adevărat cod al bunu ui evreu, care vrea să se bucure de legea ospitalităţii. Şefii comunităţii din Londra cunosc deci apucăturile coreligionarilor, indiferent de unde ar veni, şi înte eg ci insişi să le tempereze, nu de alta, dar ca să nu-şi irite gazdele, măcar până ce veneticii vor prinde rădăcini.

Pe urmă, vor putea să dea lecţii de morală şi politică poporului englez, s'ar putea să înjure pe d. Chamberlain, să protesteze în numele naţiunii ori de câte ori interesele lor o vor cere, însfârşit, vor fi liberi să facă şi filologie cu specială privire la limba engleză.

Dar asta, cum spuneam, ceva mai târziu. Până una alta, să fie cuminţi, „ca să nu atragă prea mult atenţiunea opiniei publice engleze" — după cum precizează chiar comunicatul comunităţii.

Părinţii julaismului dela noi, nu s'au ostenit să facă o asemenea intervenţie, nici măcar de ochii lumii.

Slovacia antisemită

Studenţii slovaci dela Bratislava au cerut „numerus nullus" pentru evrei.

'Ah, huliganii, au noroc că nu mai apare „Adevărul" la Bucureşti !...

Epigrame

Lui Victor Eftimiu, pentru nouă sa piesă „Atrizii", în care dela început până la sfârşit se întâmplă o serie de măceluri înfiorătoare.

Pe scenă la „Naţional"
E un masacru infernal;
Prea sângerosul autor
Făcu din teatru : abator !

ACELUIAŞI

Din toată lumea de pe scenă,
Doar asasinul se salvează...
Să-l aresteze Siguranţa
Că altfel... publicu-i linşează !

Pan.

La Drăgăşani...

Abramovici, un medic evreu din Drăgăşani, a necinstit o fată dela ţară, făgăduindu-i în schimb că o va face moaşă...

Om generos. Se gândea la viitorul fetii şi după legea lui, a ajutat-o cum s'a priceput mai bine. De-acum fata are carieră, iar neamul nostru pierde o familie.

Şi asta unde ? La Drăgăşani...!

Un popor responsabil de destinele sale

Guvernul polon este mult preocupat în clipa de faţă cu problema emigrării evreilor. In scopul acesta se propune soluţia găsirii unui teritoriu, care în niciun caz nu trebue să fie Palestina.

Vorbind în această chestiune, preşedintele consiliului de miniştri, d. Skladkowsky, a declarat între altele : „Emigrarea este indispensabilă nu numai din motive demografice şi economice, căci procesul economic şi structura profesională socială a populaţiei, trebue să fie şi vor fi adoptate măsurii în care poporul polonez este responsabil de destinele sale".

Admirabilă concepţie, mărturisită dela tribuna oficială a preşedinţiei consiliului de miniştri !

Şi când te gândeşti că la noi sunt atâţia care îţi dau zor că, fără evrei, comerţul şi industria noastră s'ar prăbuşi !

Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN

LEI 6 — Anul V, Nr. 150
DUMINICĂ 29 IANUARIE 1939

Director: NICHIFOR CRAINIC

Redacția și Administrația:
str. Domnița Anastasia 16,—Sectorul I

ADMINISTRAȚIA REVISTEI NOASTRE

VINDE

AMATORILOR ȘI BIBLIOTECILOR

COLECȚIILE GÂNDIREA

din toți anii afară de anii I și II

O COLECȚIE ANUALĂ COSTĂ NUMAI 200 Lei

O COLECȚIE INTEGRALĂ NUMAI 2.500 Lei

CEREȚI-LE în Str. Domnița Anastasia 16 — BUCUREȘTI, I

ADMINISTRAȚIA
REVISTEI NOASTRE

CUMPĂRĂ

CU ORICE PREȚ

COLECȚIA GÂNDIREA

din anii I și II

Ofertanții se vor adresa în:

Str. Domnița Anastasia 16 — BUCUREȘTI,

ULTIMELE NOUTĂȚI DE SEZON **STOFE** pentru ROCHII, MANTOURI ȘI TAIOR-URI au sosit la marele magazin

POP & BUNESCU

Centrala: Strada Bărăției 2
Sucursale: „ Bărăției 6. Cal. Grivitei. 117

Români! *Încurajați unica țesătorie curat românească din toată țara*

„ȚESĂTORIA NAȚIONALĂ" S.A.R.

care lucrează cele mai fine stofe din lână absolut pură

CALITĂȚI NEÎNTRECUTE
DESENURI ORIGINALE

MAGAZIN PROPRIU DE DESFACERE
CALEA VICTORIEI, 23

IN ACEST NUMĂR:

NICHIFOR CRAINIC: Pictura noastră.

PAN M. VIZIRESCU: Puterea de rezistență a evreilor.

NIȚĂ MIHAI: Din bogățiile doinei.

VLADIMIR DOGARU: Umiliții de totdeauna.

ȘTEFAN BACIU: Două cărți de poesie.

OVID CALEDONIU: Cronica literară.

ION ȘIUGARIU: Ion Pillat sau triumful autohtonismului.

ION ȚOLESCU-VALENI: Darul troiței (versuri).

NICOLAE LAZAR: Ni se englezesc evreii.

GEORGE IONAȘCU: Intoarcere (versuri).

Pr. SANDU TUDOR: Potențialitatea satului românesc.

VALERIU BORA: Inchinu-mă Ție (versuri).

EMILIAN VASILESCU: P. S. Irineu Mihălcescu, apărător al credinței.

ION POTOPIN; Predoslovie (versuri).

NICHITA BREBU: Lecția anului 1938.

DEM. PĂSĂRESCU: Doină... (versuri).

Poetul V. Voiculescu. Când evreii vor să-și ascundă apucăturile. Războiul spaniol, continuă. Slovacia antisemită. „Satirul" dela Drăgășani... Un popor responsabil de destinele sale.

ATELIERELE „IMPRIMERIA" S. A. R. BUCUREȘTI, Strada Matei Millo No. 3. —